

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

80. Birleşim

24 . 3 . 1935 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	568:569	
2. — Gelen kâğıtlar	569	
3. — Yoklama	569	
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	563,571	
1. — Ordu Milletvekili Ata Topaloğlunun, 1964 yılında idrak edilen fındık mahlulünün mühim bir kısmının Fisko Birlik kanalı ile ihraç edildiği, esnaf ve tüccar elinde bulunan cüz'i miktardaki fındığın da Hükümetçe mevcut fiyattan alınarak Fisko Birlik kanalı ile ihracının temin olunması hususunda gündem dışı demeci	569:570	
2. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Ereğli Demir ve Çelik fabrikaları Türk Anonim Şirketindeki yolsuzluk iddialarını incelemek üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi	571	
3. — Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında ortaklık kuran Anlaşma hükümleri gereğince teşkil olunacak		
Ortaklık Parlâmento Komisyonu üyeliğine parti gruplarına aday olarak seçilen milletvekillerinin adlarının Genel Kurulun bilgisine sunulması	571:572	
5. — Görüşülen işler	572	
1. — Millî İstihbarat Teşkilâtı kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/451) (S. Sayısı: 456)	572:604	
6. — Sorular ve cevaplar	605	
A) Yazılı sorular ve cevapları	605	
1. — Konya Milletvekili Kadircan Kafh'nın, Konya'nın, Seydişehir ilçesi su tesisleri inşaatı işinin ne zaman bitirileceğine dair soru önergesi ve Başbakan adına İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğan'ın yazılı cevabı (7/656)	605:606	
2. — Burdur Milletvekili Nadir Yavuzkan'ın, Burdur'un bazı köylerinden satın alınan tütün bedellerinin ödenmemesi sebebine dair soru önergesi ve Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet Topaloğlu'nun yazılı cevabı (7/657)	606:608	
3. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, Söke ilçesi Özel Lisesine yardımda		

bulunan öğretmenler derneğine, bu sene için, Bakanlıkça yardım yapılması konusunda ne düşünüldüğüne dair soru önergesi ve Millî Eğitim Bakanı Cihat Bilgehan'ın, yazılı cevabı (7/658)

608

4. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, İstanbul'daki Gazi Osman Paşa Türbesinin kubbesi ile Ali Paşa Camii kubbesinin tamiri hususunda ne düşünüldüğüne dair önergesi ve Devlet Bakanı Hüseyin Ataman'ın yazılı cevabı (7/661) 608:609

5. — Konya Milletvekili Kadircan Kafı'nın, Konya'da bulunan Selçuk İlkokulu Yaptırma Derneğine Evkafa ait bir arsanın münasip bedelle verilmesine dair soru önergesi ve Başbakan adına Devlet Bakanı Hüseyin Ataman'ın yazılı cevabı (7/674)

609

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Kıbrıs konusunda Hükümetçe Millet Meclisi'nin bir gizli oturumda aydınlatılmak istendiğine dair Başbakan Suad Hayri Ürgüplü'den bir yazı geldiği bildirildi.

Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

(Gizlidir.)

Üçüncü Oturum

Sayın Milletvekillerinden bâzılarına Başkanlık tezkeresinde yazılı sürelerle izin verilmesi ve

Hastalıkları sebebiyle bir toplantı yılında iki aydan çok izin alan Yozgat Milletvekili Celâl Sungur ile,

Diyarbakır Milletvekili Yusuf Azizoğlu'na ödeneklerinin verilmesi hususları kabul olundu.

Millî İstihbarat Teşkilât kanun tasarısı ile Dilekçe Komisyonunun 5 . 3 . 1965 tarih ve 67 sayılı raporunun, gündemde bulunan diğer bütün işlere takdimen ve Siyasi Partiler kanunu tasarısından da önce ve

Umumi Hayata Müessir Âfetler Kanununda değişiklik yapılması hususundaki kanun tasarısının da öncelik ve ivedilikle görüşülmeleri kabul edildi.

Elâzığ Senatörü Celâl Ertuğ'un, Hıfzıssıhha Kanununda değişiklik yapılması hakkındaki 2/376 sayılı kanun teklifinin diğer bütün işlere takdimen görüşülmesi hususundaki önerge reddedildi.

Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve 27 arkadaşının, yeniden kurulacak vakıflar hakkındaki 2/734 sayılı kanun teklifinin gündemdeki bütün işlerden de önce görüşülmesi talebi reddolundu ve bu teklifin yalnız öncelik ve ivedilikle görüşülmesi hususu kabul edildi.

Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi'ndeki yolsuzluk iddialarını incelemek üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi yapıldı ise de, ayrım sonunda yeter çoğunluk sağlanamadığı anlaşıldığından, seçimin gelecek birleşimde tekrarlanacağı bildirildi.

Millî İstihbarat Teşkilâtı kanun tasarısının maddeleri üzerinde bir süre görüşüldü.

24 Mart Çarşamba günü saat 15 te toplanılmak üzere (saat 18,40 ta) Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Nurettin Ok

Kâtip
Amasya
Nevzat Şener

Kâtip
Malatya
Nurettin Akyurt

SORULAR

Yazılı sorular

1. — İzmir Milletvekili Ziya Hanhan'ın, 1948 - 1964 yılları arasında, Türkiye'nin ihraç ettiği tütünün yıllar itibariyle miktarının ne olduğuna dair yazılı soru önergesi, Gümrük ve Tekel ve Ticaret bakanlıklarına gönderilmiştir. (7/697)

2. — Balıkesir Milletvekili Süreyya Koç'un, 1963 yılında ve bu yılda, Ege Tütün Piyasasının ilk günü, tüccar ve Tekel tarafından ne miktar tütün satın alınmış olduğuna dair yazılı soru önergesi, Gümrük ve Tekel Bakanlığına gönderilmiştir. (7/698)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Teklif

1. — Ordu Milletvekili Şadi Pehlivanoglu'nun, 5027 sayılı Temsil Ödeneği Kanununun muhtelif kanunlarla değiştirilmiş veya ekler yapılmış bulunan birinci maddesinde değişiklik yapılması hakkındaki 346 sayılı Kanunun 1 ne maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tek-

lifi (2/826) (İçişleri ve Plân komisyonlarına)

Cumhuriyet Senatosundan gelen işler

2. — Nüfus plânlaması hakkında kanun tasarısı (M. Meclisi 1/480, C. Senatosu 1/438) (M. Meclisi S. Sayısı: 388, C. Senatosu S. Sayısı: 530) (Plân Komisyonuna)

B İ R İ N C İ O T U R U M

Açılma Saati : 15.00

BAŞKAN — Başkanvekili Nurettin Ok

KÂTIPLER : Nurettin Akyurt, (Malatya), Nevzat Şener (Amasya)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 80 ne Birleşimini açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. Sayın üyeler lütfen beyaz düğmelere bassınlar.

Yoklama işlemi başlamıştır.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Yoklama işlemi bitmiştir, Mü-

zakereler için gerekli çoğunluğumuz mevcuttur. Müzakereye başlıyoruz.

Sayın Ata Topaloğlu gündem dışı, fındık meselesi üzerinde kısa bir beyanda bulunacaksınız. Buyurunuz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Ordu Milletvekili Ata Topaloğlu'nun 1964 yılında idrak edilen fındık mahsulününün mühim bir kısmının Fisko Birlik kanalı ile ihraç edildiği, esnaf ve tüccar elinde bulunan cüz'i miktardaki fındığın da Hükümetçe. mevcut fiyat üzerinden alınarak Fisko Birlik kanalı ile

ihracının temin olunması hususunda gündem dışı demeci.

ATA TOPALOĞLU (Ordu) — Sayın arkadaşlar, 1964 yılı fındık rekoltesi bu yıla kadar vukubulmıyan seviyede idrak edilmiştir. Fındık fiyatlarının korunması bakımından 3 neü İnönü

Kabinesinin almış olduğu çok isabetli bir karar-
la müstahsılın malları kooperatifler kanalı ile,
Hükümetin vermiş olduğu kredilerle bedelleri
peşin olarak ödenmek suretiyle mubayaa edil-
miştir. Bu durum hem fındık fiyatlarının bir
seviyede kalmasını temin etmiş ve aynı zamanda
fındık bölgesinde bir ferahlık yaratmıştır. Ara-
dan bir müddet geçtikten sonra Ticaret Bakan-
lığı tarafından «fındık ihracatı beher 100 kilosu
101,5 dolârdan aşağıya ihraçedilemez,» diye li-
sansa tabi tutulmuş ve evvelece fındık bölgesin-
de verilmekte olan lisanslar, Ankara'da dış Ti-
caret Dairesi tarafından verilmeye başlanmıştır.
İlk olarak bu husus ihracatçıya zaman bakımın-
dan vakit kaybettiği gibi, alıcı dış memleket-
lerde 97 - 98 dolârdan fazla fiyat olmadığı için
de fındık ihracatı gün geçtikçe gerilemiştir. Yur-
dumuzda istihlâk edilmeyen ve yüzde 95 ten
fazlası ihraçedilen bu değerli mahsulümüzün,
memleketimizin önemli nisbette döviz kaynağı ol-
duğunu da arz etmek isterim.

Fındık ihracatçılarımızın Hükümetle yaptık-
ları temaslar neticesinde memleketimizden dış
memleketlere yapılacak ihracatın yarısının tüc-
car tarafından, yarısının da Fisko Birlik tarafın-
dan yapılması kararlaştırılmıştır.

Bu husus ihracatı geciktirmekle kalmamış.
Fiski Birliğin ihracatı firmalara gösterdiği müş-
külâtlar muvacehesinde yine şikâyet konusu ol-
muştur.

Meselâ, Rusya'ya verilecek 300 vagonluk bir
partiden, tüccara 150 vagon kontenjan verilme-
si gerekirken buna tüccarların iştirak ettirilmi-
yeceği ifade edilmiştir.

Arkadaşlarım, ihracatçı firmalarla, Fiskobir-
lik ve bakanlık arasında devam edegelmekte olan
bu anlaşmazlıklar, fındık ticaretiyle iştigal eden

ve ellerinde fındık bulunan küçük esnafın duru-
munu yürekler acısı bir hale getirmiştir. İhra-
cat fiyatına göre kabuklu fındığını 440 kuruştan
satması gereken esnaf, mallarına 350 kuruştan
dahi alıcı bulamamaktadır. Küçük esnaf, bu du-
rumu Cumhurbaşkanlığına, Başbakanlığa Tica-
ret Bakanlığına çektikleri telgraflarla anlatmış-
lar, henüz dertlerine bir çare bulamamışlardır

Sayın arkadaşlarım, esnaf ve fındık tacirinin
ellerindeki malları Anayasa dışı Hükümet tara-
findan bu yollarla tasarruf edilmekte ve malla-
rının ihraçedilmesi kösteklenmektedir.

Fındık bölgesinden bir arkadaşınız olarak
Hükümetten istirhamımı huzurlarınızda arz edi-
yorum.

Bu yıl esasen Türkiye'de mevcut fındığın
% 90 dan fazlası Hükümetin eli altında olduğu
için, âdeta fındık tekel maddesi haline getirilmiş-
tir. Böyle olunca geride esnaf ve tüccar elinde
kalan çok cüz'î fındıkları da Hükümet fiyatı üze-
rinden alarak ihracatın tamamının Fiskobirlik
kanalı ile yaptırarak küçük esnaf ve tüccarları-
mızın feryat ve şikâyetlerini durdurması kaçı-
nılmaz, yerinde bir hareket olacaktır.

Fındık bölgesinin bu çok önemli sıkıntısının
âcilen halledilmesini Hükümetten tekrar istir-
ham eder, saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, gün-
deme geçmeden evvel İktüzüğün 96 nci maddesi
gereğince geçen birleşimde gizli cereyan etmiş
bulunan birleşimin zabıt hulâsasını okutmak için,
birleşimi 1 - 2 dakikaya munhasıran, gizli yap-
mak mecburiyetinde kalacağız. Bu bakımdan
samiin yalnızca 1 - 2 dakika için salonu lûtfen
boşaltsın.

Kapanma Saati : 15.09

İkinci Oturum

(Gizlidir)

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 15.13

BAŞKAN — Başkanvekili Nurettin Ok (Çankırı)

KATIPLER : Nurettin Akyurt (Malatya), Nevzat Şener (Amasya)

BAŞKAN — Birleşim açık olarak devam etmektedir. Dinleyiciler ve ilgili memurlar girebi-

lirler.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

BAŞKAN — Sunuşlara devam ediyoruz.

2. — *Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Ereğli Demir ve Çelik fabrikaları Türk Anonim Şirketindeki yolsuzluk iddialarını incelemek üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi.*

BAŞKAN — Kâğıtları dağıttınız. Partilerce aday gösterilmiş bulunan arkadaşlarımız matbu listelerde gösterilmiştir. Bağımsız adayların yeri boş bırakılmıştır. Bahis konusu boş yere adaylıklarını koymuş bulunan Sayın Fuat Ümit ile Sayın Nihat Berkkan arkadaşlarımızdan her hangi birisini yazacaksınız.

Tasnif heyeti için isim çekiyoruz.

Sayın Saffet Eminagaoglu? Burada. Sayın Sait Mutlu? Burada. Sayın İbrahim Abak? Burada. Tasnif heyetine seçildiniz, lütfen yerinizi alınız.

Hangi ilden başlanacağına dair isim çekiyoruz ; İstanbul.

(İstanbul Milletvekillerinden başlanarak oylar toplandı)

BAŞKAN — Meclis Araştırma Komisyonu üyelikleri için yapılan seçimlerde oyunu kullanmayan var mı? Yok. Oylama işlemi bitmiştir.

3. — *Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında ortaklık kuran Anlaşma hükümleri gereğince teşkil olunacak Ortaklık Parlâmento Komisyonu üyeliğine parti gruplarınca aday olarak seçilen milletvekillerinin adlarının Genel Kurulun bilgisine sunulması.*

BAŞKAN — Listeyi okutuyorum.

Türkiye ile Avrupa Ekonomik topluluğu arasında bir ortaklık yaratan anlaşma hükümleri uyarınca kurulacak Ortaklık Parlâmento komisyonu üyeliklerine Millet Meclisi Siyasi Partiler gruplarınca gösterilen adaylar:

Adı ve Soyadı (Seçim Bölgesi)

İhsan Önal (İçel)

Nuri Bayar (Sakarya)

Sinan Bosna (Denizli)

A. Hikmet Güner (Rize)

Fethi Çelikbaş (Burdur)

Turhan Feyzioğlu (Kayseri)

Muhlis Ete (Ankara)

Coşkun Kırcı (İstanbul)

Sırrı Öktem (Kars)

BAŞKAN — Yasama Meclislerinin Dış mü-nasebetlerinin düzenlenmesi hakkındaki Kanunun 1 nci maddesine göre, Meclisin bilgisine sunulur ve bilgiye sunulmakla, isimleri okunan arkadaşlarımız seçilmiş sayılmaktadır. Görevlerinde başarılar dileriz.

ASIM EREN (Niğde) — Bu hususta usul bakımından söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarımız, okunan listede Sayın Arif Hikmet Güner ve Sırrı Öktem arkadaşlarımız, bir az evvel oyladığımız Ereğli Demir Çelik Fabrikasına ait Araştırma Kuruluna da seçilmişlerdir. Zamanları birbirine tedahül edecek olursa, bu arkadaşların aynı zamanda iki yerde bulunmasına imkân yoktur. Bu hususu malûmatınıza arz ederim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Yüce Meclisçe ve Riyasetçe yapılacak bir şey yoktur. Çünkü, Yasama Meclislerinin Dış Münasebetlerinin Düzenlenmesi hakkındaki Kanununun 1 nci maddesine göre, parti gruplarınca gösterilen adaylar Yüce Meclisin bilgisine sunulduğu anda bu arkadaşlar seçil-

miş sayılmaktadırlar. Ancak kendileri, vazifelerini görmek hususunda bir sakınca görürlerse o zaman iki vazifeden birisini tercih ederler veya istifa ederler, yerlerine başka arkadaş seçilir.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Millî İstihbarat Teşkilâtı kanunu tasarı ve Geçici Komisyon raporu (1/451) (S. Sayısı : 456) (1)*

BAŞKAN — Müzakereye devam ediyoruz. Geçenki birleşimde üçüncü madde üzerindeki müzakerede kalmıştık ve üçüncü madde üzerinde söz sırası Sayın Nazmi Özogul'da idi.

Buyurun Sayın Özogul.

NAZMİ ÖZOĞUL (Edirne) — Muherem arkadaşlar Millî İstihbarat Teşkilâtı Kanununun en önemli maddesi üçüncü maddedir. Bu madde hakkında Sayın C. H. P. Milletvekili Ferda Güley ve Sayın A. P. Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu arkadaşlarımız, bu kürsüden fikirlerini izah ettiler. Bu arkadaşlar söz almasalardı kıymetli zamanlarımızı işgal etmiyecektim.

Muhterem Ferda Güley arkadaşımız, bilhassa Millî İstihbarat Teşkilâtının görevlerini izah ederlerken, millî güvenlikle alakalı istihbaratın üzerinde duracaklarını ve bu yüzden de son maddede, bu teşkilât maddeleri içinde vazife alan istihbarat görevlilerinin, görev dışında hizmetler yüklenemeyecekleri kaydını ifade ederken, yalnız millî güvenlik üzerinde durdular. Halbuki bu kanunu çıkarmanın bir hedefi daha vardır, ve bu, kanunun gerekçesinin ilk satırında ifade edilmektedir. O da, millî politikayı tesbit görevi de verilmiştir. Yalnız millî güvenlik değil, Hükümetin millî politikasını yürütmek için istihbarat, haber alma görevini de aynı zamanda bu Millî İstihbarat Teşkilâtı yapacaktır.

Muhterem Yılanlıoğlu arkadaşımız, Millî İstihbarat Teşkilâtı görevlerinin baş paragrafında, Başbakanlığa bilgi verilmesi kaydının noksanlığı üzerinde durdular. Millî İstihbarat Teşkilâtı kanununun dördüncü maddesi tetkik

edilirse, dördüncü maddede aynen şöyle ifade edilmektedir: «MİT Müsteğarı yukardaki görevlerin yerine getirilmesinde Başbakanı karşı sorumludur» kaydı vardır. Binaenaleyh, dördüncü madde bu endişeyi ortadan kaldırmaktadır.

Yine, Hükümet teklifi ile Komisyon teklifi arasında bâzı değişiklikler olmuştur. Bilhassa komisyonun yaptığı ilâveler yerindedir, uygundur ve Hükümet teklifinin değil, komisyonun teklifinin kabul edilmesi uygundur. Aksi halde Hükümet teklifi kabul edilirse açıklık olacaktı ve bu görevler bir kanunla tesbit edildiğine göre, bu açıklıkları komisyon kapatmış durumdadır. Bu, Millî İstihbarat Teşkilâtına bağlı Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığının görevleri, İstihbarat Başkanlığının görevleri, Psikolojik Savunma Başkanlığının görevleri, İdari İşler Başkanlığının görevleri ve Teftiş Kurulu Başkanlığının görevleri, Hukuk Müşavirliğinin görevleri, altında özet olarak belirtilmiştir. Ancak, bunların daha geniş hizmeti ki, komisyona ilâve edilmiştir, yerindedir, MİT'e bağlı bütün organların görevleri Başbakanın onaylayacağı talimatla belirtilir kaydını koymuşlardır ki, çok doğrudur. İstihbarat, gizlilik ifade eder. Bir kanunda eğer bu görevler de belirtilirse, o zaman istihbaratın hiçbir kıymeti olmaz, gizliliği kalmaz. Gizliliği kalktıktan sonra, bu kanunun, istihbarat yapmak değil, bilâkis Türk Milletinin istikbali için Hükümete yapılacak istihbaratı baltalamaktan ibaret olur. Binaenaleyh, sözümü, bu konuda uzatmayacağım, kıymetli zamanınızı almak istemiyorum; bu madde, bilhassa komisyonun getirdiği madde çok doğru ve yerindedir. Lehinde rey kullanılması icabeder kanaatindeyim.

Ancak, görevler bahsi dolayısıyla birkaç noktaya mutlaka temas etmek niyetindeyim. O da şudur, evvelki Hükümet zamanında yine

(1) 456 S. Sayılı basmayazı 23 . 3 . 1965 tarihli 79 ncu birleşimin sonundadır.

ayını kürsüden konuşmuştum. Memleketimizin içinde bâzı iç cereyanlar son zamanda aşırı hareketler yapmaktadır ve bunlar Türk istikbaline uğurular kazmakta açık olarak harekette bulunmaktadırlar Bilhassa MAH Teşkilâtını kaplumbağa yürüyüşünü bırakarak, daha dinamik çalışmasını ve bilhassa ihtilâlei sosyalistlerin, yani komünistlerin Türkiye'de yaptıkları baltalamalara karşı daha fazla çalışması icabettiğini hatırlatmak isterim. Bilhassa Hükümetin maddi bakımdan ve her bakımdan MAH teşkilâtına yardımcı olduğu takdirde ve bilhassa bu cereyana karşı Atatürk'çü gençlerin, derneklerin yardımcı olması sağlanırsa, bu teşkilâtın vazifesini tam olarak yapacağına mutlaka kaaniim.

Arkadaşlarım, geçen günkü konuşmamda da ifade ettiğim gibi, Türk istihbaratının muvaffak olabilmesi için ona Hükümetin, Meclisin maddi imkânlar sağlaması lâzımdır. Diğer milletlerin istihbarat teşkilâtları, Türkiye bütçesi kadar para sarf etmektedirler. Her türlü yardım yapıldığı takdirde, Türk milliyetçileri, Türk vatanperverleri olan ve bu istihbarat teşkilâtında çalışan arkadaşlarımızın muvaffakiyetinin temin edilmesi Türkiye'nin muvaffakiyeti demektir. Aksi halde, memleketimizde gördüğümüz son cereyanların ve memleketimizin aleyhine çalışmaların hepimizin gözü önünde cereyan edeceğini tabii olarak görmemiz lâzımdır.

BAŞKAN — Sayın Özoğul, lütfen madde ile ilgili beyanda bulunun.

NAZMİ ÖZOĞUL (Devamla) — Peki efendim. Arkadaşlar; üçüncü madde yerindedir, lehinde rey kullanılmasını arz ederim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Aydınçer, zatiâliniz grup adına mı beyanda bulunacaksınız?

HİLMİ AYDINÇER (Aydın) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun.

A. P. GRUPU ADINA HİLMİ AYDINÇER (Aydın) — Muhterem Başkan, sayın arkadaşlarım; üçüncü maddenin aynen kalması üzerinde noktai nazarımızı arz ediyoruz. İstihsal edilecek istihbaratın Millî Güvenlik Kuruluna verilmesi lâzımdır. Millî Güvenlik Kurulu Kanununun, 19 Aralık 1962 tarihinde yayınlanan bu kanunun birinci maddesi «Millî Güvenlik Kurulu,

Cumhurbaşkanının hazır bulunmadığı zaman Başbakanın Başkanlığında» demektir; yani Başbakan bizzat Millî Güvenlik Kurulunun içinde lâzımı gayrimüfariki, Başbakansız Millî Güvenlik Kurulu olamaz, Reisicumhur olmadığı halde Başbakan riyaset eder, Reisicumhurun bulunduğu anda Başbakandan başlıyor, Başbakan, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri, Maliye, Ulaştırma, Çalışma Bakanları diyor ve devam ediyor. Bu bakımdan Devlet çapında yapılacak, istihşâl edilecek istihbaratın Millî Güvenlik Kuruluna verilmesi lâzımdır.

Muhterem arkadaşlarım, Devleti biran için bir askerî karargâha benzetelim, işin açıklanması bakımından. Reisicumhur başkumandan, Başbakan kurmaybaşkanı ve Başvekâletin de karargâh olduğunu kabul edersek, nasıl Erkânı Harbiye Reisinin bir istihbarat başkanlığı var bir harakât başkanlığı var ve yapılan, elde edilen istihbarat harekât başkanlığına aktarılır. Aynen Devlet mekanizması içerisinde millî istihbarat, Başvekilin maiyetinde bulunan bu Millî İstihbarat Teşkilâtı tarafından Millî Güvenlik Kuruluna aktarılır. Neden aktarılır? Yeni Millî Güvenlik Kurulu Kanununun 2 nci maddesini okuyorum :

«Millî Güvenlik Kurulu : Millî güvenlikle ilgili kararların alınmasında ve koordinasyonun sağlanmasında Bakanlar Kuruluna yardımcılık etmek, millî güvenlik politikasının esaslarının hazırlanması ve politikanın tâdil, tasrihi, bu esasların uygulanması ile ilgili millî güvenlik konularının her biri için millî plân ve programların hazırlanması, bunların tahakkuku ve nihai ve ara hedeflerin tesbiti ve bu konudaki faaliyetlerin ahenkleştirilmesi...» diyor ve devam ediyor. Yani, Devleti idare eden Hükümetin Başbakanlığı, Millî Güvenlik Kurulu vasıtasıyla plânlarını yapacak. Bu plânlara medâr olacak, mesnedolacak istihbaratı nereden alacaktır? İşte Millî İstihbarat Teşkilâtından alacaktır. Bunda gocunacak bir şey yoktur. Doğrudur, mantikidir ve böyle olması lâzımdır. Bunun haricinde tatbiki bir yeri yoktur.

Muhterem arkadaşlarım, bu vesile ile daha iyi anlaşılması için istihbarata bir nebze temas etmek istiyorum.

Muhterem arkadaşlarım, istihbarat üç nevé ayrılıyor. Askerî istihbarat, daire istihbaratı, millî istihbarat. Kısaca; askerî istihbarat, stratejik istihbarattır, Genelkurmay yapar. Harekât istihbaratı, aynı zamanda operatif istihbarat da denir. Genelkurmay hariç en küçük birliğe kadar yapılan istihbarattır. Muharebe istihbaratı da taktik istihbarattır; muharebede yapılır. Bu bizim kanun şümülü içinde değildir. Bunu bir tarafa bırakıyorum.

Daire istihbaratı; yani vekâletlerin yapmış oldukları istihbaratı her vekâlet yapar, arkadaşlarım. Ticaret Vekâleti de yapar, Ziraat Vekâleti de yapar, hepsi yapar. Neden yapar? Devlet adına yapar. İşte Devlet adına muhtelif bakanlıkların yaptığı istihbarat. Millî İstihbarat Teşkilâtına aktarılır. Kendi adına yapar. Farzımuhal Bulgaristan'da gülyagının ilerleme sebepleri ticaret ataşeleriyle elde edilen, Ticaret Bakanlığının kendi bünyesini ilgilendiren, muasır devletlerin hizasında ilerlemesini hedef tutan istihbarattır. Bir de kendi bakanlığının idamesi için yapılan istihbaratı vardır ki, bunları Millî Savunma Vekâleti yapar. Stratejik istihbarat elemanı da Erkân Harbiye İstihbarat Başkanlığıdır. Bu da bizim tasarruflarımızdadır. Onu da bırakıyorum.

Şimdi, esas kanunun mesnedi olan ve üzerinde görüşme yaptığımız Millî İstihbarattır. Millî İstihbarat, Devletin millî politikasını gütmek için dahilî, haricî, askerî, siyasi, iktisadi her türlü istihbaratın temerküz ettiği ve Devletin politikasına esas olan istihbaratı yapar. Millî İstihbarat Teşkilâtının muhtelif kaynakları vardır: iç ve dıştan elde ettiği bu istihbarat Millî Güvenlik Kuruluna aktarılır, orada Devletin plânları yapılır.

BAŞKAN — Sayın Aydınçer lütfen maddeyle ilgili olarak konusun.

HİLMİ AYDINÇER (Devamla) — Birim maddeyle ilgili mâruzatımız bundan ibarettir. Hürmetlerimle.

COSKUN KIRCA (İstanbul) — Üçüncü madde üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Kırcı. Daha evvel söz sırası Ferda Güley'indir.

Buyurun Sayın Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım, dün üçüncü madde üzerindeki na-

giz görüşlerimi Yüksek Heyetinize arz etmiştim. Sayın Nazmi Özoğul arkadaşım, dünkü mâruzatımı, benim kasetmediğim bir tarzda ve eksik bırakarak burada naklettikleri için, yeniden huzurunuzu işgal ediyorum.

Bendeniz esasla ilgili mâruzatımda; 3 neü maddenin (E) bendinin sondan bir evvelki fıkrasına değindim ve dedim ki, («MİT» e bağlı bütün organların görevleri, Başbakanın onaylayacağı talimat ile belirtilir) deniyor. Bu kânda çok «talimat» kelimeleri geçiyor.

Bu bir talimatname değildir, yani Anayasa organı olan yönetmelik değildir. Bu talimat, işin yürütülmesi için dairelerin çıkardığı talimattır, dedim.

Çok önemlidir. Bu bir zarf kanundur. Muh-teva bu talimatlarda gelecektir. Bu eins bütün kanunlarda olduğu gibi, dedim. Dolayısıyla bu çok önemli olan talimatlarda asıl görevler geleceğine göre, onu takibeden son fıkra, bu talimatta getirilecek olan görevleri de kapsayıcı olmalıdır, dedim. Hattâ Yüksek Başkanlığa bu istikamette iki de önerge takdim etmiş bulunuyorum. Önergemin bir tanesinde bu (E) bendinin sondan ikinci fıkrasının şu şekilde değiştirilmesini teklif etmekteyim:

(«MİT» e bağlı bütün organların bu ana-görevler istikametinde tesbit edilecek olan diğer görevleri, Başbakanın onaylayacağı bir gizli talimatta belirtilir.) Son fıkra için de şu değiştirge önergeyi takdim ettim. («MİT» e bu görevler dışında hizmet yüklenemez.) Bilhassa Sayın Özoğul arkadaşım bu hususa lütfen dikkat buyursunlar; MİT e bu görevler dışında hizmet yüklenemez ve bu teşkilât Devletin güvenliği ve millî politikasıyla ilgili istihbarat hizmetlerinden başka istikametlere yöneltilemez. Eğer, ben, dün sadece Millî Güvenlik kadrosunda kalmış olsam, gerekçeyle bilirdiği gibi, Millî İstihbarata ve millî politikaya temas etmiş veya onları geride ve dışarda bırakan bir beyanatta bulunmuş olsaydım, önerge-min bu istikamette takdim edilmesi mümkün olmazdı. Aksine, maddeyi son bendinde gerekçenin getirdiği hükümlere ve o hükümlerin değerlerine bağlayabilmiş olmak için kendime gördüğüm boşlukların doldurulmasını hedef tutan bir mâruzatta bulundum. Bana bu hususta yeniden fikirlerimi açıklama fırsatını vermiş

olan kıymetli arkadaşşıma huzurunuzda teşekkür ederim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, 3 neü madde üzerinde yapılan görüşmelerin yeterliğine dair bir önerge gelmiştir. Komisyon Sözcüsü de henüz konuşmamıştır. Müsaade ederlerse, evvelâ Komisyon Sözcüsüne söz vereceğim. Daha sonra Sayın Coşkun Kırca'ya söz vereceğim ve onu takiben de yeterlik önergesini oyunuzda sunacağım.

Buyurun Sayın Koç.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarım; zannediyorum ki, görüştüğümüz kanun tasarılarının en önemli madesi, 3 neü maddedir. Arkadaşlarımızın konuşmalarından da büyük miktarda istifade etmiş bulunuyoruz. Cevaplarımızı ve düşüncelerimizi, hatip arkadaşlarımızın konuşma sırasından daha çok, üçüncü maddenin mânasını tamamlayıcı yönde ve dolayısıyla anlayışı kolaylaştırmak maksadıyla, ifade sırasına göre arz etmeye çalışacağım.

Üçüncü maddenin birinci fıkrasında, yani Millî İstihbarat Teşkilâtının görevlerini ifade eden fıkrada, «Devlet çapında istihbarat etmek Millî Güvenlik Kuruluna ve gerekli Devlet organlarına ulaştırmak, yaymak ve istihbarat çalışmalarına ait koordinasyonu sağlamak ve istihbarata karşı koymaktadır,» ifadesinin daha açık, vazıh ve gerekçeye uygun olabilmesi için baş tarafına, Güvenlik Kurulundan evvel «Başbakan» ibaresinin konması teklif edilmektedir. Bu teklifin karşısında, hayır, demek mümkün değil. Yalnız, şu kadarını arz edeyim: dikkat edilirse tasarıımızın 1 neü maddesi bu teşkilâtı Başbakanlığa bağlı göstermekte ve 4 neü maddesi de yine aynı şey teyid etmektedir. Binaenaleyh, tabii olarak Millî İstihbarat Teşkilâtı aldığı ve kıymetlendirdiği bilgileri, yani istihbaratı Başbakanlığa bildirmesi zaruridir. Ama, Heyeti Umumümüz de bir şüphe yaratılıyorsa, yapılan teklife evet demekte hiç bir mahzur yoktur.

İkinci husus, bu 3 neü maddede mevcud olan bazı teknik terimlerin yanlış veya birbirine tedahül eder şekilde anlaşılmasıdır. Bu 3 neü maddenin daha iyi anlaşılmasını sağlamak maksadıyla üç kolime üzerinde, üç ifade üzerinde durmak isterim. Birincisi, «Haber;» ikincisi, «İstihbarat;» üçüncüsü, «Yorumdur.» Fakat,

bir de bu yorum tasarıımızda Devlet çapında yorum şeklinde ifade edildiği için bunu dört terim üzerinde mütalâa etmek lâzımdır. Eğer bu dört terimi açık bilirsek, zannediyorum ki, üçüncü maddede yapılan bazı itirazların haksız olduğu anlaşılacaktır. Zabıtlara geçmiş olması bakımından bu tarifleri kısaca izah ediyorum.

Haber denilince, yani bu kanunda «Haber» terimi geçtiği zaman, anlaşılması lâzım gelen mâna şu olmalıdır: Düşman ve düşman olması muhtemel memleket ile hava ve arazi hakkında elde edilen her türlü bilgilerdir. Kısaca söylenmesi icabederse, istihbarat için lüzumlu olan ham bilgilerdir. Bir misal vermek icabederse: (X) Devlet Başkanı ile (Y) Devlet Başkanı gizli olarak yaptıkları toplantıda, bilfarz, şu mesele hakkında müsterek bir karara varmışlardır. Bu bir haberdır.

İstihbarata gelince; istihbaratın tarifini şu şekilde yapmak mümkündür: Herhangi bir konuda elde edilen haberlerin işlenmesi, kıymetlendirilmesi ve kullanılması ile nihai neticenin elde edilmesidir. Yani, şu halde haber çeşitli yollardan gelir, bir kaynaktan gelen çeşitli haberler olabilir; hattâ öyle haberler olabilir ki, bu haberin bir tarası diğerini nakzeder. Binaenaleyh, bu haberlerin hangisinin doğru olduğunu, gerçeği ifade edebilmek için bir muamele, bir ehliyet ister ki, bu muamele «İstihbarat» adını alır. Misal olarak şunu arz edeyim: Elde edilen haberin gerekli kayıtları yapılır, haberin kıymeti ve kaynağın güvenilir derecesi tâyinedilir, haber evvelki bilgilerle karşılaştırılır, mânalandırılır ve hangi yerlere lüzumlu olduğu tâyin edilerek gönderilir. Bu istihbarattır.

Şimdi «yorumu» arz ediyorum: Tahlil ile elde edilen neticelerden, ilgili memleketin imkân ve kabiliyetleri, hassas noktaları ve muhtemel hareket tarzları bakımından ifade eder. Bunun için bir misal arz edeyim. (X) devleti yaz başlangıcında kuvvetlerinden bir kısmını hududumuza doğru kaydırmıştır. Bu haberin yorumu; siyasi münasebetler bakımından (X) devletinin bize karşı askeri bir harekâtı beklenmemektedir. Zaten bu niyeti olsa dahi bu işi yapacak kudret ve imkânı sahip değildir. Birliklerin kış garnizonları tetkik edildiğinde, tatbikat ve manevrala alverişli olmadıkları görülmektedir. Şimdi, intikal ettiği şeylerin her

türlü muharebe şartlarına uygun bir arazi olduğu müşahade edilmiştir. Bu hareketin evvelki senelerde de tekrar edildiği görülmüş olduğundan, bunun tatbikat ve eğitim maksadıyla yapıldığı neticesine varılmıştır, ki, bu netice bir yorumun ifadesidir.

Yine bu kanun tasarımda, «Devlet çapında yorum» ifadesi geçmektedir. Bunu da kısaca arz edeyim; Devlet veya Devlet bloklarının millî güçleriyle, bu güce dayanan imkân ve kabiliyetleri hassas noktaları ve muhtemel harekât tarzlarının ne olabileceğinin meydana çıkarılması işidir. Bunun için sekiz anaistihbarat konusunu incelemek icabeder. Bu konular da şunlardır:

1. — Coğrafi istihbarat.
2. — Ulaştırma ve muhabere istihbaratı,
3. — İctimai istihbarat,
4. — Siyasi istihbarat,
5. — Ekonomik istihbarat,
6. — İlmî ve fennî istihbarat.
7. — Askerî istihbarat,
8. — Biyografik istihbarattır.

Şimdi muhterem arkadaşların bu tariflerle, üçüncü maddemizin vazife bölünümünü ihtiva eden, a, b, c, d ve e, fıkraları tetkik edildiği vakit, bir arkadaşımın ifade ettiği gibi burada bir tekrar yoktur. Bilâkis mânâyı kuvvetlendirici, maddeyi izah edici, daha açık terimler tekrarlanmıştır.

Bir arkadaşımız psikolojik Savunma Başkanlığının görevlerinin çok geniş tutulduğunu, anladığına göre, bunun altından kolay kolay kalkılamayacağını ve bilhassa bu teşkilâtın bünyesinin dışına çıkıldığı gibi bâzı fikirler serd ettiler. Hakikaten arkadaşımız haklıdır. Psikolojik savunma, bütün memleket çapında büyük bir hizmeti ve büyük bir faaliyeti ilgilendirir. Ama Millî İstihbarat Teşkilâtı Psikolojik Savunma Başkanlığının görevi, bütün bu haberleri aldıktan sonra; yorumlamak, kıymetlendirmek ve ondan sonra bu psikolojik savunma ile ilgili olan organlara Devlet organlarına muayyen istikameti, muayyen hedefleri vermektir. Haberler çok gelir; binlerce, onbinlerce haber gelir. Ama, onları değerlendirdikten sonra memleketin bu istikamette, mesul organların bu istikamette yapacağı hedefler, hareketler ve faaliyet tarzlarının tesbiti sadece bu Başkanlık tarafından yapılacaktır. Şüphesiz ki, yalnız Psikolojik Savunma Bakanlığı değil, MAH dediğimiz Haberleri Toplama Bakanlığının da mem-

leket; hattâ Dünya çapında faaliyetleri olacaktır. Her vatandaş hemen hemen bir haber kaynağıdır. Her vatandaşın bir haber gelebilir, her müesseseden haber gelebilir; binlerce, onbinlerce haber gelebilir. Ama bunların değerlendirilmesi işi başka bir Başkanlığa aittir ve netice, asıl istihbarat yani yorumlandıktan sonra alınacak neticedir. Şu halde, Psikolojik Savunma Başkanlığının hizmetleri çok olmakla beraber, onun faaliyet istikameti, memlekete bu yönde verilecek olan hedefleri ve gayeler tesbit etmekten ibaret olacaktır.

Diğer bir konu da, MİT'e bağlı bütün organların görevleri Başbakan'ın onaylayacağı talimatta belirtilir ve son fıkra olarak da MİT'e yukarıda yazılı görevler dışında hizmet yüklenemez ve bu teşkilât başka istikametlere yöneltilemez, ifadelerine itiraz mevcuttur. Daha doğrusu Ferda Güley arkadaşımız açıklanmasını istemiştir. Bununla hemfikiriz, açıklanmasında fayda vardır, ama açıklanmaması da bir kusur teşkil etmez. Çünkü, biraz evvel arz ettiğim gibi, kanun zaten talimatın hedeflerini tâyin ettiğine göre, bu kanunun gayesi de bu talimatta esas olacağına göre, bunun dışına çıkmak mümkün değildir ve esasen bütün bu teşkilât da, bu müsteşarlık da teşkilâtıyla Başbakanlığın emrinde olduğuna göre; ikinci bir açıklamaya ihtiyaç olmamakla beraber; eğer Yüksek Heyetiniz lüzum görürse buna da «evet» demekle bir mahzur görmüyoruz. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Kırcı.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşların, bir iki teknik noktaya temas etmek suretiyle iktifa edeceğim. Burada ikinci fıkrada «Millî Güvenlik Kuruluna ve gerekli Devlet organlarına ulaştırmak» tâbiri vardır «Gerekli Devlet organlarına,» tâbiri Anayasa bakımından uygun değildir. Devletin organları üç tanedir; İcra Organı, Teşriî Organı, Kaza Organı.

TURHAN BİÇİN (Erzurum) — Malûmu ilân.

COŞKUN KIRCA (Devamla) — Malûmu ilân, ama bu burada böyle kaldığı takdirde, sanki Millî İstihbarat Teşkilâtı Müsteşarlığı, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlarına gizli istihbarat verecekmiş, veya Anayasa Mahkemesi Başkanına veya Temyiz Mahkemesi Başkanına yazı yazacakmış, gibi bir mâ-

na çıkar. Çünkü Devletin organları malûmdur, Anayasa ile tesbit edilmiştir. Buraya Devlet organları gibi böyle büyük kelime koymak yerine, bütün kanunlarımızda uygulanan, gerekli resmî mercilere tarzında bir tâbir konulursa, hukukta en uygun bir ibare kullanılmış olur. Bu yolda bir takririm vardır.

Sondan bir evvelki fıkrada «Millî İstihbarat Teşkilâtına bağlı bütün organların görevleri Başbakan'ın onaylayacağı talimatla belirtilir.» deniyor. Şimdi organ, diye, âme hukuku nazariyesinde, yine malûmu ilâm, özür dilerim Sayın Bilgin arkadaşımın, organ diye bir şahsiyeti hükmiyenin iradesini izhar edene derler. Millî İstihbarat Teşkilâtı bir şahsiyeti hükmiye değildir, Millî İstihbarat Teşkilâtı, Devletin bir dairesidir. Onun için burada da yine böyle organ gibi büyük bir kelime kullanacağımıza, Millî İstihbarat Teşkilâtına bağlı bütün mercilerin görevleri Başbakan'ın onaylayacağı talimatla belirtilir, dersek daha uygun olur.

İkincisi, Millî Güvenlik Kuruluna bildirmek meselesi...

Şimdi, hence buradaki tâbir yerindedir. Bu tâbiri, Millî Güvenlik Kurulu Başkanlığına diye değiştirecek, işte o zaman, zannıma yanlış olur. Sebebi şu: Millî Güvenlik Kurulunun Başkanı, Anayasanın 111 nci maddesine göre Cumhurbaşkanıdır. Şimdi Cumhurbaşkanı, yine Anayasamız gereğince sorumlu olan kişi değildir. Sorumlu olmadığı için Cumhurbaşkanlığına sadece, Cumhurbaşkanının yanında onun hitabet işlerini görmek üzere bağlı bir genel sekreterlik dairesinden başka hiçbir daire bulunmaz. O da sorumlu olarak bir iş görmez. Kaldı ki, o dairesinin memurlarını dahi yine Hükümet tâyin eder. Bu gibi koordinasyona mütaallik bütün devair yine koordinasyon işiyle, Anayasanın 105 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince Başbakan mesul olduğundan, bu gibi devair daima Başbakanlığa bağlı olur. Nitekim Millî Güvenlik Kurulu da Başbakanlığa bağlıdır. Millî Güvenlik Kurulunun sekreteryaya işlerini gören genel sekreterlik de Başbakanlık bünyesi içinde yer alır. Aksini düşünmek, mesul olmayan bir makama, Meclise karşı mesul bir dairesinin o mesuliyeti taşıyan kimseyi tercih etmemek, mesul olmayı tercih etmek demektir. Buna imkân yoktur ve onun için «Millî

(Güvenlik Kurulu Başkanlığı» demek doğru değildir. Çünkü sanki bu haberler, bu istihbarat müsteşar tarafından Cumhurbaşkanına doğrudan bildirilecek mânası çıkar. Parlömanter rejimde hiçbir Devlet dairesi doğrudan doğruya Cumhurbaşkanı ile muhabere etmek salâhiyetine sahip de değildir. Cumhurbaşkanlığının bütün muhaberatı, eğer parlömanter rejimin icaplarına riayet edeceksek, Başbakanlık kanalı ile yapılması iktiza eder. Bütün parlömanter rejimlerin sağlam kırtasiyecilik kaidelelerinden bir tanesi de budur. Her kırtasiyecilik kötü değildir, bazı iyileri de vardır. Şimdi, onun için ya bu böyle kalsın, Millî Güvenlik Kuruluna ve gerekli resmî mercilere, çünkü Başbakanlık da bir resmî mercidir, yahut Başbakanlığa bağlılığını yukarıda söylediğimize göre, denmeli ki, «Millî Güvenlik Kuruluna, Başbakanlığa veyahut Başbakanlığa bağlı olduğundan, «Başbakanlığa ve sonra Millî Güvenlik Kuruluna,» denirse daha doğru olur. Her halde Anayasamızın temel prensipleri bakımından Millî Güvenlik Kurulu Başkanlığına denmemelidir.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, üçüncü madde üzerinde görüşmelerin yeterli olduğuna dair bir önerge var, önergeyi okutuyorum.

Meclis Başkanlığına

Görüşülmekte olan kanunun maddesi üzerindeki müzakerelerin yeterliğine karar alınmasını arz ederim.

Diyarbakır
Alp Doğan Şen

BAŞKAN — Yeterlik önergesini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Yeterlik önergesi kabul edilmiştir.

Üçüncü madde ile ilgili verilmiş bulunan değişiklik önergeleri var, aykırılıkları itibariyle sıra ile okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

3 ncü maddede (haberalma ve haberleri yorumlama) her iki Başkanlığa dağılmıştır. Yani (haber toplama) (a) ve (b) fıkralarında da vardır. Fakat (istihbarata karşı koymak) yalnız (a) da ve (istihbaratı Devlet çapında yorumlamak) ise yalnız (b) dedir. Bu görev tedahülü, tatbikatta güçlüklerle sebeb olabilir. Bu

sebeple 3 ncü maddenin (a) ve (b) fıkralarını daha açık bir ifade ile tedvin için maddenin komisyona iadesini saygı ile arz ederim.

Gerekçe : Şifahen arz edildi.

Niğde
Asım Eren

Yüksek Başkanlığa

3 ncü maddenin (a) fıkrasının üçüncü satırındaki Millî Güvenlik Kuruluna (MGK) tâbirinin, Başbakanlığa şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Kastamonu
İsmail Hakkı Yılanlıoğlu

Yüksek Başkanlığa

3 ncü maddenin (e) bendinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Ordu
Ferda Güley

«MIT e bağlı bütün organların bu anagörevler istikametinde tesbit edilecek olan diğer görevleri Başbakanın onaylayacağı bir gizli talimatta belirtilir.»

Yüksek Başkanlığa

3 ncü maddenin 2 ncü fıkrasındaki «Devlet organlarına» ibaresinin «resmî makamları» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul
Coşkun Kırca

Yüksek Başkanlığa

3 ncü maddenin son fıkrasının, şifahen ar ettiğim sebepler dolayısıyla aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Ordu
Ferda Güley

«MIT e bu görevler dışında hizmet yüklenemez ve bu teşkilât Devletin güvenliği ve millî politikası ile ilgili istihbarat hizmetlerinden başka hizmet istikametlerine yöneltilemez.»

Yüksek Başkanlığa

Tasarının 3 ncü maddesinde (haber, istihbarat) kelimeleri yan yana aynı anlamlarda olarak kullanılmıştır. Yetkili uzman Başkan halen Mecliste hazır. Bu deyimleri lütfen kür-

süde Sayın Genel Kurula izah ve bizi tenvir etmesi için delâletinizi arz ve teklif ederim.

Niğde
Asım Eren

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bu bir taktır değil ki...

Yüksek Başkanlığa

3 ncü maddenin sondan bir önceki fıkrasındaki «bütün organların» ibaresinin «bütün mercilerin» olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Değişiklik önerelerini teker teker okutup oyunza sunacağım.

(Niğde Milletvekili Asım Eren'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Değişiklik önermesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Değişiklik önergesi reddedilmiştir.

(İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Değişiklik önermesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Değişiklik önergesi kabul edilmiştir.

(Ordu Milletvekili Ferda Güley'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Değişiklik önermesini oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Değişiklik önergesi kabul edilmiştir.

(İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca'nın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Değişiklik önergesini oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

(Ordu Milletvekili Ferda Güley'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Değişiklik önergesi kabul edilmiştir.

(Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Müsaade eder misiniz Sayın Başkan?

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Koç.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarım, biraz evvel arz etmiştim; «Millî Güvenlik Kuruluna» terimi yerinde kalmak şartıyla baş tarafına «Başbakanlık» teriminin konulmasında fayda mülâhaza ediyoruz. Ama, Millî Güvenlik teriminin kalkması normal değildir. Onun için, «Başbakanlık» kelimesi yerine; «Başbakanlık ve Millî Güvenlik Kurulu»na olarak ifadesinde fayda mülâhaza ediyoruz.

TURHAN BİLGİN (Erzurum) — Başbakanın takdiri olamaz mı?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Devamla) — Biraz evvel arz ettim, zaten bu Kurul Başbakanın emrindedir; 1 ve 4 neü maddelerde buna ait hükümler vardır. Onun için «Millî Güvenlik Kurulu»na teriminin kalkmaması lehindedir.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Sual sormak istiyorum, komisyondan.

BAŞKAN — Buyurunuz.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Efendim, Millî Güvenlik Kurulu Başkanı sıfatıyla Başbakan tâbiri kullanılırsa nasıl olur?

BAŞKAN — Anlaşılmadı Sayın Aybar.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Millî Güvenlik Kurulu Başkanı sıfatıyla «Başbakan» tâbiri kullanılırsa nasıl olur?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Devamla) — Efendim, Millî Güvenlik Kurulu Başkanı, demin Sayın Coşkun Kırca arkadaşımın da anlattığı gibi, Cumhurbaşkanı olduğu için, Başbakan yerine geçmiyor.

BAŞKAN — Şimdi lütfen fikrinizi beyan ediniz, Sayın Süreyya Koç; bu önergeye katılıyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Bu şekilde katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Bu şekilde katılmıyorsunuz.

İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU (Kastamonu) — Komisyon mademki, Millî Güvenlik Kurulundan evvel Başbakanlık kelimesinin girmeğini kabul ediyor; ben de komisyona katılıyorum.

BAŞKAN — O zaman önergenizi geri mi alıyorsunuz?

İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU (Kastamonu) — Komisyonun istediği şekilde önergemi değiştirmek istiyorum.

BAŞKAN — O halde lütfen önergenizi değiştiriniz.

Sayın Süreyya Koç, bu maddeyi lütfen kabul edilen değişiklik önergeleri muvacehesinde yeniden düzenleyiniz.

Şimdi gelecek olan önergeyi de okuttuktan sonra tümünü oya koyacağım.

Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

3 neü maddenin 3 neü satırındaki (M. G. K.) dan önce (Başbakan) kelimesinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Kastamonu

İ. Hakkı Yılanlıoğlu

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Üçüncü maddeyi bu şekilde yeniden düzenleyiniz ve tekrar okutmak suretiyle, bu maddeden sonra, oya koyacağız.

Dördüncü maddeye geçiyoruz.

Sorumluluklar

MADDE 4. — MİT Müsteşarı yukardaki görevlerin yerine getirilmesinde Başbakana karşı sorumludur.

BAŞKAN — Dördüncü madde üzerinde söz istiyen? Sayın Ülker, buyurunuz.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, dördüncü maddede «MİT Müsteşarı yukardaki görevlerin yerine getirilmesinde Başbakana karşı sorumludur» hükmü vardır. Birinci maddede de, «Başbakanlığa bağlı Millî İstihbarat teşkilâtı kurulmuştur.» hükmü var.

Şimdi, burada bu hüküm tekrar edilmektedir, dördüncü maddenin lüzumu yoktur, bağlıdır ve sorumludur; Devlete karşı da, Başbakana karşı da sorumludur, bağlıdır. Yani meratip itibarıyla. Yahut da, eğer, bu maddenin burada kalmasına lüzum görülüyorsa, o takdirde, «MİT Müsteşarı yukardaki görevlerin yerine getirmesinde Başbakana bağlıdır» demek lâzımgelir. Çünkü; bağlılığın içinde sorumluluk keyfiyeti de vardır. Ben muhterem komisyonun burada bir açıklama yapmasını; eğer maddenin çıkarılmasına taraftar olmazlarsa, bu şekilde bir takrir sunuyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Kırca buyurunuz.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, ileride bundan da önemli bir konuda karşımıza çıkacak bir mesele, burada da karşınıza çıktı. Aslında Sayın Reşit Ülker arkadaşımızın tamamiyle hakkı vardır. Fakat, bu basit ibarenin altında, yani «Millî İstihbarat teşkilâtının müsteşarı yukarıdaki görevlerin yerine getirilmesinde Başbakana karşı sorumludur» ifadesi, 1 neî maddeyle, yani «Başbakanlığa bağlı Millî İstihbarat teşkilâtı kurulmuştur» ibaresi ile birlikte mütalâa edilince, idare hukukumuzun temel prensipleri bakımından birtakım neticeler çıkar. Sayın Reşit Ülker, tamamen haklı; bir kere bu dördüncü maddenin tayyî lâzımdır; çıkarılması lâzımdır. Neden? Çünkü, Türk İdare hukukunun temel esaslarına göre bir dairenin bir makama bağlılığı, o dairenin bağlı olduğu makama karşı aynı zamanda sorumlu olmasını behemahal istilzam eder. Binaenaleyh, birinci madde varken, ikinci maddeye lüzum yoktur. İkinci maddeye ne zaman lüzum olurdu? Yine

İdare Hukukumuzun prensiplerine göre, bâzı resmî makam ve merciler vardır ki, bağlı oldukları bakanlığa, merceie karşı sorumlu oldukları gibi, kanunda mahsusen söylendiği için, bağlı olmadıkları bâzı mercilere karşı dahi sorumludurlar. Meselâ; valiler. Valiler, İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Fakat Hükümetin temsilcisi sıfatıyla, meselâ millî eğitim işlerinde Millî Eğitim Bakanına karşı da sorumludurlar. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı mıdır? Değillerdir. Ama, İçişleri Bakanlığına bağlı oldukları için ona karşı behemahal sorumludurlar. Binaenaleyh, böyle bir ibareye şu zamanda ihtiyacoldu; eğer Millî İstihbarat teşkilâtı müsteşarlığı Başbakanlığa bağlı olmasaydı, meselâ Millî Savunma Bakanlığına bağlı olsaydı, işte o zaman MİT Müsteşarı Başbakana karşı sorumludur dersek, iki maddenin mukayesesinden şu çıkardı. Millî İstihbarat teşkilâtı müsteşarı, teşkilât olarak Millî Savunma Bakanına bağlıdır. Bağlı olunca ona karşı sorumludur. Ama, Başbakana karşı da sorumludur. Bu çift sorumluluğun icabettireceği elbette ki, müsteşarın, Başbakana ve Millî Savunma Bakanı ile birtakım münasebetlerinde hususiyetler olurdu.

Böyle hususiyetler burada yoktur. Başbakana karşı bağlıdır. Binaenaleyh, ona karşı sorumludur ve başka bir kimseye, bir makama karşı sorumlu olmasını Devlet idaresi bakımından gerektiren her hangi bir zaruret de mevcut değildir. Bu itibarla, bu ibarenin burada mevcudiyeti, hattâ başka kanunların ve umumi idare hukuku prensiplerimizin tefsiri bakımından türlü yanlışlıklara sebebiyet verebilir. Bu itibarla, bu maddenin tayyî için bendeniz de bir önerge sunuyorum.

BAŞKAN — Sayın Güley, buyurunuz.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Aynı mahiyette olduğu için, ben konuşmamdan vazgeçtim efendim.

BAŞKAN — Vazgeçtiniz, demek.

Buyurunuz Sayın Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım, eğer tasarının üçüncü maddesi ve bilhassa dördüncü satıra ilâve edilmiş olan «Başbakan» sözü, kelimeleri meveudolmasaydı filhakika benden evvel tayyîmi istihdaf eden konuşmaları yapan sayın arkadaşlarıma, ben de katıldım ve bunu bir mösyö de la polis mütearîfesi gibi telâkki ederdim. O zaman da ha-

kikaten dördüncü maddeye lüzum kalmazdı. Fakat, mesele öyle değil.

Şimdi bunu Anayasa ile arz edeyim. Anayasada bunun bir amsali var. «Genelkurmay Başkanı da Başbakana bağlıdır.» Ama, Anayasa'nın 110 ncu maddesinin dördüncü fıkrası şöyle diyor. «Genelkurmay Başkanı, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerinde, Cumhurbaşkanınca atanır; görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Genelkurmay Başkanı - Şimdi bu cümlede bilhassa dikkatinizi çekerim. - Bu görev ve yetkilerinden dolayı Başbakana karşı sorumludur.»

Biz üçüncü maddede, «Başbakana ve Millî Güvenlik Kuruluna» diye bir kaydı yanı yana kabul ettik. Millî Güvenlik Kurulunun Başkanı biliyorsunuz ki, 111 nci madde gereğince Cumhurbaşkanıdır. Onun bulunmadığı hallerde Başbakan ona vekâlet eder, denir. «Sorumludur» tâbiri Anayasada iltizam edildiğine göre, bağlı tâbiri bulunmadığına göre, 3 ncü maddede hem Millî Güvenlik Kuruluna re'sen bilgi vermek, hem de Başbakana re'sen bilgi vermek, hattâ bâzı resmî mercilere, makamlara bilgi vermek mecburiyeti de yüklendiğine göre, acaba bunların hangisine karşı sorumludur, hangisine karşı sorumlu değildir şüphesi muhakkak ki, tatbikateda hâsıl olacaktır. 1 nci madde ona bağlıdır, demek suretiyle bu sorumluluğu halletmiş olmuyor. Çünkü, üçüncü madde mânayı bozuyor. Biz, muhtelif makamlara, re'sen bilgi vermek mecburiyetini tahmil edince, Millî Emniyet Teşkilâtının sorumlu olduğu tek makam hangisidir, meselesi meydana çıkıyor. İdare hukukunda bir makamın bağlı olduğu yer, eğer özel kanunda sadece bir makama re'sen bilgi vermekle yetinilir, şeklinde bir ifade getirirse, doğrudur. Sayın Coşkun Kırca arkadaşımıza katılırm. Ama, 3 ncü maddede dendiği gibi; üç ayrı makam da re'sen bilgi verir, denince, burada şüphe hâsıl olur ve 4 ncü maddenin bir müsyöd da la polis mütaarifesi olmaktan kurtularak bir lüzum olduğu meydana çıkar.

Bu sebepten, bendeniz, 4 ncü maddenin kalması fikrindeyim; kalmaması, tayyedilmesi fikrinde değilim. Anayasadaki emsaliyle ve 3 ncü maddede şüphe uyandıracak olan, üç ayrı makama re'sen bilgi vermek mecburiyetiyle, bu şüpheyi gidermek için tatbikateya dördüncü madde lâzımdır, kanaatindeyim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Kırca.

COŞKUN KIRCA (İstanbul). — Muhterem arkadaşlar; iki hususu Sayın Eren'in beyanları üzerine tasrih etmekte, Anayasa hukukumuzun tatbikatı bakımından olsun, sivil idare prensibinin parlamenter rejimlerde hâkimiyet bakımından olsun, zaruret olduğuna kaaniim.

Bir kere Millî İstihbarat Teşkilâtının biraz evvel kabul olunan 3 ncü madde gereğince muhtelif devlet makamlarına bilgi vermesi, onun, yani Millî İstihbarat Teşkilâtı Müştesarının her bilgi vereceği Devlet makamına karşı sorumlu olduğu mânasına gelmez. Bugün meselâ Dışişleri Bakanlığın Kanununda da pekâlâ bir hüküm bulunur. Dışişleri Bakanlığın, dış münâsebetler bakımından ilgili oldukları hallerde, ilgili bakanlıklara bilgi verir. Elbette ki, bilgi verir. Her devlet işi, değer teatisini icabettirir. Bir bakanlığın, bir dairenin diğerlerine bilgi vermekle mükellef tutulması, o bakanlığın veya dairenin, o diğer mercilere karşı aynı zamanda sorumlu olduğu mânasına gelmez. Bilgi vermek onun vazifesidir. O bilgiyi verme yolunda hizmetini ifa etmiş midir, yani o bilgiyi vermiş midir? O bilgiyi verip vermediğinden dolayı, yani bu hizmeti ifa edip etmediğinden dolayı sorumlu olduğu makam, o bilgiyi vermesi gereken makam değil, Başbakanlıktır. Başbakanlık onu takibeder. Millî İstihbarat Teşkilâtı falancaya bilgiyi Millî Güvenlik Kuruluna fişmekancaya bilgiyi de Dışişleri Bakanlığına vermekle mükelleftir. Güzel.. Başbakanlık bunu bir talimatla tesbit edecektir. Vermedi bu bilgiyi kime karşı mesûldür müştesar? Dışişleri Bakanına karşı mı sorumludur? Hayır. Nihayet Dışişleri Bakanı gider Başbakana der ki, bu bilginin bana verilmesi lâzım gelirken, verilmedi. Kime karşı sorumludur ve bu sorumluluğu kim takibeder? Başbakan. Binaenaleyh, diğer her bilgiyi vermekle mükellef olduğu devairin, reislerine ve siyasi mesûllerine karşı mesuliyeti gerektiren bir hüküm zaten 3 ncü maddede mevzuubahis değildir.

Şimdi Sayın Eren, Anayasamızın 110 ncü maddesinin 2 nci fıkrasına temasla, bu fıkra hükmüyle, şimdi mevzuubahsedilen hüküm arasında bir paralel kurmak istediler. Böyle bir paralelin mevcud olduğuna da kaani değilim. Anayasamızın 110 ncü maddesinin 2 nci fıkrası şöyle der: «Millî Güvenlik sağlanmasında ve

Silâhli Kuvvetlerin savaşa hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu sorumludur.» Bu, esasen benim nazik kanaatimece buraya konması dahil hasiv teşkil eden bir hükümdür. Elbette Devletin klâsik fonksiyonlarından birisini teşkil eden ve bir tek bakanlığın hizmet çevresini aşan Millî Güvenlik gibi bir konuda Bakanlar Kurulu sorumludur. Başka kimsenin sorumlu olacağını kabul etmek, parlamento rejimlerinde zaten mümkün değildir. Bu buraya, herkes bunu bilsin, bu siyasi mesuliyete tabi bir makam vardır bu işte, diye, hattâ belki de faydalı olarak konulmuştur. Altında devam ediyor; «Genelkurmay Başkanı Silâhli Kuvvetlerin Komutanıdır. Genelkurmay Başkanı Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine Cumhurbaşkanınca atanır.» Müsterek kararname ve Bakanlar Kurulu kararnamesi ile atanan herkes; valiler, sefirler zaten Cumhurbaşkanınca atanır. Öbürleri (kontrsinyedir.) Asıl atanmayı yapan Cumhurbaşkanıdır. Ne Başbakan'dır, ne diğer Bakanlardır. Cumhurbaşkanı'nın o atanma tasarrufunun yürürlüğe girebilmesi için Anayasanın 98 nci maddesi gereğince ilgili bakanların imzalarına ihtiyaç vardır. İşte kontrsinve denilen o imzalıdır. Zaten bu da bir yenilik değil. Binaenaleyh, yenilik nerede? Görev ve yetkilileri kanunla düzenlenir, Genelkurmay başkanı bu görev ve yetkililerden dolayı Başbakana karşı - dikkat buyurunuz - bağlıdır. demiyor Anayasanın 110 ncu maddesi; «Sorumludur», diyor. Sayın Eeren biraz evvel bağlıdır, diye ifade ettiler, yanılmıyorsam. Hayır. Anayasanın ilk sevk edilen tasarısında bağlıdır, ibaresi var. Bu bağlıdır. ibaresi Temsilciler Meclisi tarafından değiştirildi. Millî Savunma Bakanlığına bağlıdır, dendi. Ondan sonra da hiçbir Anayasada böyle bir hüküm mevcudolmadığından dolayı bu da memnuniyetsizlik uyandırmıştı. Millî Birlik Komitesi-ne gitti, tekrar geldi. Millî Birlik Komitesinden gelen metin «Genelkurmay Başkanı Başbakana bağlıdır» tarzında idi. Bu metin de Temsilciler Meclisi tarafından kabul edilmedi ve reddedildi. Nedir reddedilen metin? «Genelkurmay Başkanlığı Başbakanlığa bağlıdır...» «Yani tıpkı Devlet İstatistik Enstitüsü gibi, yahut Diyanet İşleri Bakanlığı gibi, veyahut şimdi kurulan Millî İstihbarat Teşkilâtı gibi, Başbakanlığın bir da iresidir. Böyle bir hüküm geldi Millî Birlik Ko-

mitesinden. Bu hükmü Temsilciler Meclisi reddetti. Konu karma komisyona gitti. Şimdi, Anayasada kanunlaşan hüküm, karma komisyondan gelip Kurucu Meclis Heyeti Umumiyesinin kabul ettiği hükümdür. Bu hükümde de, «Genelkurmay Başkanı Başbakanlığa bağlıdır» diye bir ibare yoktur. «Bağlıdır» ibaresi reddedilmiş, yerine «sorumludur» ibaresi konmuştur. Bunun istilzam ettiği şey, bütün demokratik dünya memleketlerinde istilzam ettiğinden ne bir fazla, ne de bir eksiktir. Hiç bir memlekette, hiçbir demokratik memlekette en yüksek askerî makam Devlet idaresi içerisinde hiçbir siyasi mesuliyet sahibolmaksızın tek başına bulunamaz. Böyle bir şeyi parlömanter sistemle kabili telif addetmeve imkân ve ihtimal yoktur. Başbakana karşı sorumludur, denince, Başbakan bütün Silâhli Kuvvetlerin işlerinde âmir itadır. Binaenaleyh, onun bütün faaliyetini, siyasi mesuliyetini taşır manâsı da çıkmaz. Bunun tek çıkan manâsı, İngiltere'de olduğu gibi, Fransa'da olduğu gibi Genelkurmay Başkanlığının cari işlerini yürütmek bakımından elbette ki, bağlı olduğu bir daire vardır. Bugün mer'i bir kanun da vardır, o mer'i kanuna göre da Genelkurmay Başkanlığı Millî Savunmaya bağlı bir dairedir. Millî Savunma Bakanı onun âmiri itasıdır. Âmiri itası olması dolayısıyla da Silâhli Kuvvetlerin her hangi bir hareketinden, bir G. M. C. nin şu sokaktan bu sokağa girip çıkması lâhîl, siyasi sorumluluğu Meclise karşı taşır, bütçesini müdafaa eder, sözlü sorusuna cevap verir, kanun tasarısının müdafaaasını yapar. Burada Başbakana karşı sorumludur demek, Genelkurmay Başkanı, kendisinin hizmetlerinin âmiri itası olan Millî Savunma Bakanına karşı sorumlu demek değildir. Elbette ki, Millî Savunma Bakanı. Genelkurmay Başkanlığı hizmetlerinin malî vasıtasını temin eder. Binaenaleyh, sırf bundan dolayı o hizmetler üzerinde iera makamı olarak tam bir kontrol yetkisine sahiptir ve olması gerekir. Aksi halde sivil idare bu memlekette mevcudolmaz. Millî Savunma Bakanına karşı da sorumludur arkadaşlar, bağlı olduğu için sorumludur. Ama, Başbakana karşı da sorumludur. Bunun ifade ettiği tek mâna şudur ki, Genelkurmay Başkanı ile ona karşı bağlı olduğu için sorumlu olan Millî Savunma Bakanı arasında Genelkurmay Başkanının görev ve yetkilerinin ifası bakımından bir ihtilâf çıktığı

vakit, bu ihtilâfta Genelkurmay Başkanı Başbakanı hakem olarak tutabilme yetkisine sahiptir. İhtilâf çıkmasa dahi Genelkurmay Başkanı, Başbakanı doğrudan doğruya kendi hizmetleri üzerinde direktif ve talimat talebetme yetkisine de sahiptir. Ama bütün bunlar, Millî Savunma Bakanının üzerinde de dışında ve onun malûmatı olmaksızın hiçbir surette cereyan edemez. Genelkurmay Başkanı Başbakanı karşı sorumlu olduğu için, bütün bu yetkilere, meselâ her hangi bir vekâletin müsteşarından tamamiyle farklı olarak sahiptir, Dışişleri Bakanının Genel Sekreteri veya Sanayi Bakanlığı müsteşarı kendi Bakanlıklarıyla ihtilâf haline düştüğünde, bu ihtilâfı Başbakanın huzuruna götüremezler; ama Genelkurmay Başkanı, Anayasanın bu maddesine dayanarak, İngiltere'de ve Fransa'da olduğu gibi; Amerika'yı misal almıyorum, orada parlömanter sistemi yok, prezidansiyal sistem vardır; bunları Başbakanın huzuruna götürebilirler. Bu yetkiye sahip tek makam, tek idari makam Genelkurmay Başkanlığıdır, Anayasa gereğince. Bu doğru bir şeydir. Bütün demokratik memleketlerde bugün cari olan bir şeydir. Ama bu, hiçbir zaman Genelkurmay Başkanının doğrudan doğruya Başbakanlığa bağlı olduğu, binaenaleyh, Başbakanın Genelkurmay Başkanlığı hizmetlerinin âmiri itası olduğu gibi bir mâna taşımaz. Âmiri ita Millî Savunma Bakanındır. Ama ona karşı hiçbir şey söylenemez, demek de mümkün değildir. Bu itibarla bir meseleyi burada tasrih etmekte büyük ehemmiyet vardır. Yarın bu konu Meclis önüne gelecektir. Bu konular üzerinde hassasiyetle durmamız, parlömanter rejimin temelini olan hürmetimizi ve sevgimizi göstermek bakımından lüzumludur.

BAŞKAN — Sayın Eren, buyurun.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım, Sayın Coşkun Kırca arkadaşına iki sebeple teşekkür ediyorum. Birincisi; «bağlıdır, sorumludur» deyiminin ayrı ayrı anlamlar taşıdığını izah buyurarak bendenizi ilzam değil, teyit buyurdular. Bu suretle 4 ncü maddenin tayyını değil, kalkmasını müdafaa buyurdular, hakikatte. Filhakika bu 1 nei teşekkür boreumun bu şekilde teyidedilmiş olması bendenizi memnun etti.

İkinci teşekkür boreum, yakında Sayın Hilmi Aydınçer arkadaşımızın Geçici Komisyonunda sözcülüğünü yaptığı Millî Savunma Bakanlığı ve

Genelkurmay Başkanlığı Teşkilât ve Görevlerine ait kanun tasarılarını, huzuruza geldiği zaman ileri sürülmesi gereken en mühim meseleye, bendenizin katıldığım bir meseleye aynen temas ettiler. Bu vesile ile onun da buradâ, taşı geldiğine koymak kabilinden zeminini hazırladılar. Ona da memnun oldum. Filhakika bütün dünya teşkilâtında, yüksek komite teşkilâtının Devlet Başkanına karşı sorumluluğu gayrikabili inkârdır. Bütün dünyada sivil idareyi ve topyekûn harb hazırlığını yapmakla mükellef olan Hükümetin Başkanı sıfatıyla Başbakanın Silâhlı Kuvvetlere de bilâkaydüşart, yalnız bağlılığı değil, sorumluluk da taşıması suretiyle bağlanmış olması, yani kendisinin doğrudan doğruya makam ve merci olarak Başbakanlığı tanınması şarttır. Buna mukabil Millî Savunma Bakanlığında olan bağlılığı meselesini de sorumluluk değil, bağlılık olarak izah ederek iki ayrı deyim ayırmış olmalarına bendeniz de katılıyorum. O bakımdan aramızda hiç ayrılık yoktur. Millî Savunma Bakanlığının bir Karakuvvetleri Karargâhı halinden çıkarılarak, fiilen de bugün bu kanun anlayışına uydurulmuş olmasını hiç olmazsa yeni kanun çıktıktan sonra candan temenni ederim. Memlekette, Silâhlı Kuvvetlerin bağlı olduğu makamları küçümsemesi ondan ayrı bir idari poz alması katiyen caiz değildir.

Pek muhterem arkadaşlarım; şimdi bu ayrılığın bağlı olduğu meselesi ile, sorumlu olduğu meselesini, eğer ayrı ayrı bir deyim olarak kabul ediyorsak, birinci maddede yapılacak bir tashihle dördüncü maddenin tayyını mümkündür. Coşkun Kırca arkadaşma iltihak ederek diyorum ki «bağlıdır ve ona karşı sorumludur» dersek birinci maddede, dördüncü maddeye lüzum kalma:.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — İkisini de tazammun ediyor zaten.

ASIM EREN (Devamla) — Tazammun etmediğini ifade ettiğiniz için arz ediyorum. Mademki «bağlılık» «sorumluluğu» ifade etmiyor dediniz, şu halde birinci madde «bağlıdır ve ona karşı sorumludur» demekle fayda vardır. Bu suretle Cumhurbaşkanının Riyaseti kanuni icabolan Millî Güvenlik Kuruluna müsteşar bilgi verdiği zaman «ben Reisicumhura bağlıyım» şeklinde her hangi bir iddiada bulunmasın. Bøy-

le bir müsteşar Devlet hizmetinden gelebilir. Bu ihtimali karşılamak için bence tabii merciinin, bağlılık ve sorumluluk olarak, Başbakanlık olduğunu kabul etmesi ve bunu kanunun tasrih etmesi faydalı olur.

Muhterem arkadaşlarım, bir başka silâhlı kuvvetler sayılır MİT Teşkilâtı elinde cebir kuvvetleri vardır ve bâzi, memleketlerde bu teşkilât hükümete baskı yapmış, ve hükümeti de nafiz olmuştur. Hitler zamanında Almanya ve ihtilâlden sonra bir müddet Sovyet Rusya bunun misalini geçirmiştir. Bu itibarla, bu teşkilâtın kendi tabii merciini sorumluluğunu bilmesinde fayda vardır, kanaatindeyim..

Bendenizin mâruzatım, 4 ncü madde kalacaksa, 1 nei madde aynen kalır. 4 ncü madde kalmıyacaksa, tayyedilecekse 1 nei maddeye «ve ona karşı sorumludur» ibaresinin konulması gerekir, kanaatindeyim..

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon?..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREY-YA KOÇ (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlar, mesele bağlılıkla sorumluluk arasında dönüp dolaşiyor. Şimdi eğer, bağlılığın içinde sorumluluk mevzuubahis ise, ki bir kısım hukukçu arkadaşlarımız, evet bir kısım hukukçu arkadaşlarımız «hayır» dediğine göre, komisyon olarak bizim 4 ncü maddeyi olduğu gibi kabul etmemizde gaye, vazih olarak bu işin anlaşılması yani sorumluluğun Başbakanlığa raci olduğunu da ifade etmesi içindir. Onun için her iki fikir de bizim kanun tasarıımızın ruhuna tesir etmeyeceği için, takdir Yüce Heyetinizindir.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde değişiklik önermeleri var, onları okutuyorum.

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

MİT kanun tasarısının 4 ncü maddesinin kürsüden arz ve izah ettiğim sebeplerden dolayı metinden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Istanbul
Reşit Ülker

Yüksek Başkanlığa

4 ncü maddenin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Istanbul
Coşkun Kırca

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Millî İstihbarat Teşkilâtı kanun tasarısının 4 ncü maddesindeki «Başbakana karşı sorumludur.» ibaresinin «Başbakana bağlıdır.» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Istanbul
Reşit Ülker

BAŞKAN — Sayın Coşkun Kırca ile Sayın Reşit Ülker'in birinci önermeleri aynı mahiyettedir. Bu bakımdan birisini okutacağım ve onunla oylamaya gideceğim. Okutuyorum.

(İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in birinci önermesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Komisyon?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREY-YA KOÇ (Balıkesir) — Takdir Yüce Heyetinizdir.

BAŞKAN — Komisyon takdiri heyete bırakıyor. Değişiklik önermesini oylarınıza sunuyorum, yani dördüncü maddenin tayyını, kabul edenler... Etmeyenler... Reddedilmiştir.

(İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in 2 ncü önermesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Sayın Ülker, o zaman 4 ncü madde ile birinci madde aşağı - yukarı aynı oluyor.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Geri alıyorum efendim.

BAŞKAN — Önerge geriverilmiştir.

4 ncü maddeyi tekrar okutuyorum.

(4 ncü madde tekrar okundu)

BAŞKAN — Maddeyi bu şekliyle oyuna sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 4 ncü madde aynen kabul edilmiştir.

Diğer Devlet organlarının yükümlülüğü :

MADDE 5. — Devlet organları ve resmî kurumları kendi kaynaklarından elde ettikleri millî güvenlikle ilgili haber ve istihbaratı zamanında MİT'e ulaştırmak ve hizmetin yerine getirilmesi sırasında bu teşkilât mensuplarına gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

BAŞKAN — 5 ncü madde üzerinde Sayın Güley, buyurunuz.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlar, Hükümet tasarısının 4 ncü maddesi komisyon tarafından 3 ncü madde haline ifrağ

edilmiştir, ve 4 ncü madde de demin onaylanmış bulunuyor.

Şimdi 5 nei madde.

5 nei maddenin matlabı ki, biraz yan tarafa yazılmış, «Diğer Devlet organlarının yükümlülüğü» yani yükümlülük, «mükellefiyet.» Daha evvelki maddeden sorumluluklar var. Bendeniz tayyedileceğini sandığım için 4 ncü maddenin matlabı hakkındaki görüşümü arz edemedim. Her halde bu «sorumluluklar» değil, «sorumluluk» olmalı. Çünkü beşinci maddede de sadece «Başbakana karşı sorumludur» deniyor. «Sorumluluklar» diye çoğul bir matlap olmamak lâzım idi. Eğer, maddenin müzakeresi geçti, başka bir şey, yapamayız, denilmiyecekse «sorumluluk» diye değiştirilmesi gerekir.

Şimdi, beşinci maddede matlap «Mükellefiyet» onun karşılığı «yükümlülük», güzel yazılmış. Ancaka, «Diğer Devlet organlarının yükümlülüğü» deniyor. Diğer Devlet, yani bizim Devletimizin dışındaki devletler, gibi de anlaşılabilir için «Devletin diğer organlarının» veya «diğer mercilerinin»; Sayın Kırca arkadaşımızın biraz evvel işaret buyurdıkları ve kabul ettiğimiz, önermelerinde olduğu gibi, «Devletin diğer mercilerinin yükümlülüğü» demek iktiza eder. Çünkü, diğer Devlet mercileri, bizim dışımızdaki devletlerin mercileri gibi de anlaşılabilir. Bundan dolayı «Devletin diğer mercilerinin yükümlülüğü» demek gerekir. Bendeniz bir önerge vermedim, sadece komisyon tarafından bu şekilde bir değiştirmenin yapılacağını ummaktayım. Mâruzatım bu kadar efendim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Eren, buyurunuz.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım, dün bu kanunun tümü üzerinde mâruzatta bulunurken, bilhassa tasarrımın 4 maddesinde MİT'in gizliliğini ifşa eder mahiyette hükümlerin, bâzı maddelerde bulunduğunu, o dört maddeyi numarasını zikretmek suretiyle arz etmiştim. Bunlardan birisi şimdi önümüze gelen bu maddedir.

Hükümetin teklifinde 4 ncü, Geçici Komisyonun 5 nei maddesi olan, bir kısmı geçici madde olan hükümde, bu teşkilât mensuplarına Devletin bütün teşkilâtının yardım edeceğini âmir bir hüküm gelmiştir. Bendeniz, dün de arz et-

tiğim şekilde bir değiştirme önergesini takdim ettim. «Bu teşkilât mensuplarına» demeye lüzum yok. «Devlet organları bu hizmetin ifasında her türlü yardımları yapar» demek kâfidir. Nasıl yaparlar? Gayet tabii olarak bu teşkilâtın bir müsteşarı vardır veya hizmetlerin başkanları vardır. Onların talebedeceği şekil ve surette yaparlar. Onların namına insanlar gidebilir. Onlar re'sen isteyebilir. Her halde onların takdir edeceği hususun müdir fikri, gizliliklerini ifşa etmemek hususu olmak gerekir. Binaenaleyh, bu işi kendilerine bırakmak suretiyle tamamen üstü kapalı bir hüküm getirmek lâzımdır. Onun için burada üç kelimenin tayyini arz ve teklif ettim. Yani «Bu teşkilât mensuplarına» kelimeleri çıkarsa çok iyi olur kanaatindeyim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Asbuzoğlu buyurun.

ŞEVKET ASBUZOĞLU (Eskişehir) — Muhterem arkadaşlarım; bu maddenin bâzı teknik yazılış tarzlarında arkadaşlarımız düzeltmeler yapılması için beyanda bulundular. Asıl bu maddenin ruhunda, metninde, yarın tatbikatta büyük çelişmelerin olacağına ben inanıyorum. Komisyonunda bunu arkadaşlarımla birlikte uzun uzadıya münakaşa ettik. Henüz bir önerge hazırlamış değilim. Ama, Hükümet adına konuşmaya yetkili bir arkadaşımız çıkar da öğrenmek istediğimiz hususlar zabıtlara geçerse, yarın bu zabıtlar, doğacak çelişmeleri, ihtilâfları halle medar olur ümidiyle mâruzatta bulunacağım.

Efendim, maddenin metni malûm; «Devlet organları ve resmî kurumları kendi kaynaklarından elde ettikleri millî güvenlikle ilgili haber ve istihbaratı zamanında MİT'e ulaştırmak ve hizmetin yerine getirilmesi sırasında bu teşkilât mensuplarına gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdür.» deniyor.

Şimdi, Millî İstihbarat Teşkilâtı bu kanun çıktıktan sonra teşekkül edince, bu hizmeti halen görmekte olan Millî Emniyet Hizmet Reisliğiyle, vazifelerinin mahiyeti aynı olan ve kanunlarında doğrudan doğruya memleketin iç ve dış güvenliğiyle ilgili hizmetleri görmekte olan diğer bir merci daha var; o da İçişleri Bakanlığı ve onun kolu Emniyet Umum Müdürlüğü ile

Jandarma Umum Komutanlığıdır. Bir de İçişleri Bakanlığının istihbarat şubesi vardır, umum müdürlüğü vardır. Ben Dışişleri Bakanlığının istihbaratından ziyade, Emniyet Umum Müdürlüğü ile zaman zaman, demiyorum, bugün haber alma - verme çelişmeye düştüklerini çok görmüştüzdür. Emniyet Umum Müdürlüğü der; «Bu benim aslı vazifem cümlesindedir, sana vermek mecburiyetinde değilim.» Evet bu kanunla bu mecburiyeti koyuyoruz, vermek mecburiyetindedir, diyoruz. Ama, biraz sonra gelecek bir 7 nci madde vardır; Hükümetin teklifinin 5 nci maddesi, komisyonun 7 nci maddesinde. Orada bir Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulu vardır. Bu kurul da isterse, istediği kurumlarda kendisine hizmet için bir büro kurabilir, der. Bu büroların kurulmasında da çelişme olacaktır. İşte böyle bir çelişmeye meydan vermemek için bu 5 nci maddenin anladığı mânada, bugün bu vazifeleri yapmakta olan dairelerle, yarınki tatbikatta, durumları ne olacaktır? Hükümet adına salâhiyetli olan arkadaşımız burada izah ederlerse memnun olacağım.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Nazmi Özoğul buyurun.

NAZMI ÖZOĞUL (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, bu madde lüzumlu bir maddedir. Şöyle izah edeyim; her hangi bir topluluk içinde, bu topluluk Devletin diğer bir organı olabilir, veya misal olarak fakülte içi olabilir. Burada her hangi bir cereyanın, misal olarak ihtilâci sosyalistlerin, komünistlerin faaliyeti olabilir. Şimdi, Millî İstihbarat Teşkilâtı, aldıkları haberi yerinde tahkik, tetkik, inceleme ve millî menfaatlere göre değerlendirme bakımından burada millî istihbarat hizmeti yapılması icabeder. İşte Devletin diğer organlarının millî istihbarata yardımcı olması ve kanunen bu aykırı cereyanları meydana çıkarabilmek için bu maddenin burada bulunması lüzumludur, kanaatindeyim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde başka söz istiyen var mı. Yok. Madde üzerinde verilmiş bulunan değişiklik önermeleri vardır. Onları okutacağım.

Yüksek Başkanlığa

5 nci madde metninden 3 ncü satırdaki (bu

teşkilât mensuplarına) kelimelerinin çıkarılmasını saygı ile arz ve teklif ederim.

Niğde
Asım Eren

Gerekçe :

(MİT) Teşkilâtının mensuplarının diğer Devlet teşkilâtınca tanınması, teşkilâtça ve hizmetin gizliliğini bozabilir. (MİT) ile temasın şeklini (gizli talimat) larda belirtmek ve ancak (müşteşar) ve (Başkanlarının) temasını yeterli görmek uygun olur.

Yüksek Başkanlığa

5 nci maddenin matlabının ortaya alınmasını ve «Diğer Devlet organlarının» deyimini yerine «Devletin diğer mercilerinin» deyiminin kabul buyurulmasını arz ve teklif ederim.

Ordu
Ferda Güley

Yüksek Başkanlığa

5 nci maddenin matlabındaki ve metnindeki «Devlet organları» ibaresinin «resmî daireler» olarak tadilini arz ve teklif ederim.

İstanbul
Coşkun Kırca

BAŞKAN — Önergeleri teker teker okutup oylarınıza sunacağım.

(Niğde Milletvekili Asım Eren'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor mu?..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Değişiklik önergesi reddedilmiştir.

(Ordu Milletvekili Ferda Güley'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Burada bir yanlış anlama var. Matlabı tamam. «Diğer Devlet organları» tâbiri..

BAŞKAN — Lûtfen burada konuşunuz, anlaşalım.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Efendim, 5 nci maddenin matlabının orta tarafa gelmesi uygundur. Yalnız, 5 nci maddenin başındaki, «Devlet organları» tâbiri, «Diğer Devlet organları» tâbiri

6 ncı maddededir. Binaenaleyh, burada 5 ncı madde görüşüldüğüne göre; «Devlet organları» yerine - ki bir tadil teklifi vardır - «Devlet daireleri ve resmî kurumlar» şeklinde tadili uygundur.

BAŞKAN — Sayın Koç, bizim elimizdeki metinde matlap, 5 ncı maddenin sol yukarisındadır. Sayın Güley, bu madde matlabının ortaya alınmasını istiyor, yani mahzur olması bakımından ortaya alınmasını istiyor. Ayrıca, «Diğer Devlet organları» tâbiri yerine, «Devletin diğer organları» mahiyetinde yazılmasını ve bu diziliş itibariyle soldan sağa doğru kaydırılmasını istiyor. Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Sayın Güley'in vermiş bulunduğu değişiklik önergesine Komisyon katılıyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(İstanbul Milletvekili Coşkun Kırcı'nın önergesi tekrar okundu.)

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — «Devlet organları» ibaresini «Devlet daireleri» şeklinde düzeltiyorum.

BAŞKAN — Sayın Kırcı, matlap değişti ve matlapta «Devletin diğer mercilerinin» deyişi kabul edildi. Şimdi zatiâliniz «Resmî daireler» olarak mı kabul ediyorsunuz. Yoksa «merci» olarak mı kabul ediyorsunuz?

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — «Resmî merciler» olarak kabul ediyor ve Ferda Beyin önergesine katılıyorum.

BAŞKAN — Sayın Ferda Güley'in önergesine aynen katılıyorsunuz. O halde önergenizi geri almış oluyorsunuz.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Matlabın «Devletin diğer mercileri» olarak yazılmasını rica ediyorum. Bu şekilde önergemini geri alıyorum.

BAŞKAN — Değişiklik önergesi ile birlikte maddenin değişmiş şeklini okutacağım.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Hangi şekilde değişti?

BAŞKAN — Efendim, 5 ncı maddeyi ben okuyorum. Matlap ortaya gelecek, sağa doğru kayacak. Matbaada basılış şekli öyle olacak. Matlap «Devletin diğer mercilerinin yükümlü-

lüğü» olarak yazılacak. Daha sonra, «Madde 5. — Devlet mercileri..» Öyle mi Sayın Güley? Çünkü sizin önergeniz kabul edildi.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Evet efendim.

BAŞKAN — «Devlet mercileri ve resmî kurumlar kendi kaynaklarından elde ettikleri millî güvenlikle ilgili haber ve istihbaratı zamanında MIT'e ulaştırmak ve hizmetin yerine getirilmesi sırasında bu teşkilât mensuplarına gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdür.»

Beşinci maddeyi bu şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Diğer Devlet daireleri kendi görevleriyle ilgili istihbaratı istihsale ve gerekli yerlere bildirmeye devam ederler.

BAŞKAN — Altıncı madde üzerinde Sayın Güley buyurunuz.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlar, Hükümet tekliflerindeki (C) bendi altıncı madde olarak, Geçici Komisyonun değişikliğinde yer almış bulunuyor. Bendeniz, bu maddenin, bu kanunun metni içinde haşiv olduğu kanaatindeyim. Bu kanunun gerekçesinde de bildirildiği ve şimdiye kadarki maddelerin müzakeresinde arkadaşlarımızın temas ettikleri gibi, Devletin güvenliği ve millî politikasıyla ilgili istihbarat çalışmalarını bir bütün olarak ele almak ve sevk ve idaresini sağlamak üzere kurulmuş olan organın hukukunu getirmektedir. Halbuki, bu 6 ncı madde tabii bir vazifeyi, Devletin bütün dairelerinin bu kadroda olmaları bütün hizmetlerini yapmaya devam ederler, diyor. Yani şimdi olan şeyi yine de yaparlar, diyor. Bir defa sorumludurlar, diyemiyor. Bu görev kadrosunda bir meseledir. Matlabı «yükümlüdürler» diyemiyor ki, bu işi yapmaya devam ederler diyor. Yükümlüdür, diyememesi tabiidir. Bunların, bir diğer dairelerin kendi görevleriyle ilgili istihbaratı istihsale ve gerekli yerlere bildirmeye devam etmeleri, Devlet hayatının ve karşılıklı Devlet daireleri münasebetlerinin tabii ve zaruri bir gereğidir. Bu, Millî Emniyet, millî politikacılar seviyesinde bir mesele değil. Şimdi, nereye bildireceklermiş? «Gerekli yerlere bildirmeye devam ederler.» Demek ki, bu yerler de belli değil. Her daire, kendisinin üstündeki bir daireye, sağın-

daki, solundaki eşit hiyerarşideki dairelere görevleriyle ilgili bir takım istihbaratı, bildirecekler. Şimdiye kadar bildirdikleri gibi, bundan sonra da bildirecekler. Nereye bildirecekler? Komşu dairelere, yukarı dairelere. Kanun demiyor ki, şuraya... «Gerekli yerlere...» Bu gerekli yerlere, deyimi de anlatmaktadır ki, bu madde gelmeseydi kıyamet kopmaz. Ne oluyorsa, o olur, o olmaya devam eder. Diğer Devlet daireleri ki, yukarıda kabul edildiği gibi, Devletin diğer daireleri kendi görevleriyle ilgili istihbaratı istihsale ve gerekli yerlere bildirmeye devam ederler, şeklindeki bir hükmü bu kanunun ruhuna, metnine, muhtevasına haşiv telâkki etmekteyim. Bu çıktığı takdirde, kanun bir şey kaybetmez, olagelmekte olan tatbikat bir şey kaybetmez. Aksine bu haliyle bu madde burada kalırsa, hangi gerekli yerlere bu istihbarat ile, millî istihbaratı, yani MİT'teki, Millî İstihbarat Teşkilâtındaki istihbaratı birbirine karıştırarak, sürtüştürerek birine büyük mânadaki istihbaratın za'fa düşmesine sebebiyet vermek, gibi bir durum hâsıl olur. Bu istihbarat çok daha mâsum seviyede bir istihbarattır. Öbür seviyedeki istihbarat ile sürtüştürülmesi doğru değildir. İşte bu mucip sebeple bu maddenin metinden çıkarılmasını bir önerge vererek arz ve teklif etmekteyim. Eğer Komisyon bu mâruzatımı çürüten kuvvetli mucip sebepleri lütfen burada bildirirlerse, seve, seve saygıyla önergeyi geri almak ve Komisyonun görüşüne iltihak etmek şeref olur.

BAŞKAN — Sayın Kılıç buyurun.

İLYAS KILIÇ (Samsun) — Muhterem arkadaşlarım; bundan evvelki yani 5 nci madde-
deki ahengi sağlamak bakımından, 6 nci maddenin birinci satırında «diğer Devlet daireleri» ibaresinin, «Devletin diğer mercileri kendi görevleriyle ilgili istihbaratı istihsale ve gerekli yerlere bildirmeye devam ederler» şeklinde düzeltilmesinde iki madde arasındaki ahenk bakımından fayda mütalâa ederim. Bu maksatla söz almış bulunuyorum. Ancak, Yüksek Komisyon hakikaten bu maddeyi bu metinden çıkartmak suretiyle, kanun tasarısında bir sadeliği sağlarsa, daha iyi bir kanunun tedvinine hizmet etmiş olur. Çünkü Devlet dairelerinin, sayın arkadaşımın biraz evvel izah ettiği gibi, birbiri arasındaki geleneksel münasebetleri, tabii münasebetleri esasen bu kanunun diğer

maddelerine serpiştirilmiş olan istihbarat haberlerinin dairelerin birbiri arasında aktarma keyfiyetini de asla rencide etmeyeceği mülâhazası ile, bu maddenin çıkartılmasını, ben de diğer arkadaşım gibi arzu ederim. Çıkartılmadığı takdirde, komisyon buna iltifat etmediği takdirde, Yüksek Meclis komisyona iltihak ettiği takdirde, biraz evvel, bidayette söylemiş olduğum ahengi sağlamak bakımından, sadeliği temin etmek bakımından, lisan beraberliğini temin etmek bakımından düzeltme yapılmasını ve bu maksatla vermiş olduğum önergeye iltifat edilmesini hassaten rica ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Özoğul, buyurun.

Komisyon olarak her zaman söz alabilirsiniz, yalnız arkadaşları dinlemekte fayda mülâhaza ettiğim için önce arkadaşlara söz veriyorum.

NAZMİ ÖZOĞUL (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, ben iki arkadaşımın fikirlerine iştirak edemeyeceğim. Şu bakımdan «diğer Devlet daireleri kendi görevleriyle ilgili istihbaratı istihsale...» İstihbaratı istihsal edecek ve normal kanallarla, normal yere ulaştırılacaktır. Ancak öyle haberler alacaktır ki; bu, biraz evvel Millî İstihbarat Teşkilâtının görevlerini sıralarken, yedi tane teşkilâtı Millî İstihbarat Teşkilâtına bağladık, öyle haberler elde edecektir ki, gerekli yerlere de zamanında ulaştırılması lâzımdır. Eğer gerekli yerlere zamanında ulaştırılmazsa, normal kanaldan gidip, en yüksek makamda kıymetlendirilip tekrar gerekli yerlere ulaştırılmasında zaman kaybı olacağı için, bu madde bu haberlerin zamanında yerine ulaştırılmasını sağlar. Binaenaleyh, bu madde yerinde kalmalıdır.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Buyurun Komisyon,

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarım, 6 nci madde muhteviyatı ile 5 nci maddeyi tamamlar durumdadır. 6 nci maddenin tasarıda konulmasının sebebi şudur: Bütün dünya milletlerinde olduğu gibi, istihbarat yapan müesseseler, teşekküller yalnız bir tane değildir. Memleketimizde de istihbarat görevi ile ilgili çeşitli müesseseler mevcuttur. Binaenaleyh, eğer bu altıncı madde kalkacak olursa, Millî

İstihbarat Teşkilâtı adı altında yeniden tedvin edilen bu kanunla, demek ki, bizim istihbarat görevimiz kalkmıştır, gibi yanlış bir kanaatin uyanması muhtemeldir. Onun için gerek hariciye, gerek Genelkurmay Başkanlığı, gerekse İçişleri Bakanlığı, hattâ Gümrük Bakanlığı gibi istihbaratla ilgili olan bakanlıklar, 6 ncı madde olmadığı takdirde, kaldırıldığı takdirde, demek ki, «bu işleri bu vazifeler bizden kalkmıştır, öyle ise Millî İstihbarat Teşkilâtı kendi bünyesine göre bu işleri yürütecektir,» gibi bir yanlış kanaate sahibolmak suretiyle, onların yapmaya mecbur olduğu ve memleketin tüm olarak lehine ve Millî İstihbaratı tamamlayıcı şekilde yapacakları istihbarat faaliyetinin durdurulması tehlikeleri mevcuttur. Onun için, bunu önlemek maksadıyla 6 ncı madde vaz'edilmiştir. Şu halde, 6 ncı maddenin kaldırılmaması ve bilhassa 5 ncı maddeyi tamamlayan bir madde olarak yerinde bırakılması zaruridir. Ancak, şunu belirtmek isterim, 5 ncı maddenin matlabında «Devletin diğer organları» yerine «Devletin diğer mercileri» kondu; İlyas Kılıç arkadaşım da, «daireseleri» yerine «mercileri», konsun diyorlar. Zabitlara geçmesi için arz ediyorum ki, yukarıda 3 ncü maddede «daire» dediğimiz için hepsini «daire» olarak, merci dahi olsa «daire» olarak kabul ettiğimizi arz ederim. Merci müracaat yeri demektir. Binaenaleyh, «merci»lerin daire olarak kabul edilmesini arz ederiz.

BAŞKAN — Sayın Süreyya Koç, 5 ncı maddeyi «Devletin diğer mercileri» olarak kabul ettik. O halde, bir iltibasa meydan bırakmak için ya 5 ncı maddeyi yeniden «Devletin diğer daireleri» olarak kabul edelim, veya «Devletin diğer mercileri» olarak bunlara da teta-buk etsin.

Zatîâlinizin tavrı «Devletin diğer mercileri» şeklinde idi değil mi efendim?

FERDA GÜLEY (Ordu) — Efendim, ben bu maddenin tamamen çıkarılmasını istiyorum.

BAŞKAN — 5 ncı maddede önerge «Devletin diğer mercileri» olarak yazılmıştı. Biz de o önergeyi kabul ettiğimize göre «Devletin diğer mercileri» olarak 5 ncı maddenin elfazını kabul etmiş bulunmaktayız. Ama, 6 ncı maddede ne düşünüyorsunuz, onu bu kazıyeye göre düzenleyiniz.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Devamla) — «Devlet daireleri» olarak kalmasında fayda mülâhaza ediyorum. Arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Eren.

ASIM EREN (Niğde) — Pek muhterem arkadaşlarım, benden evvel konuşan muhterem arkadaşlarımın değinmediği, ama imlâ ve yazı kuralları bakımından bir garip anlam ve manzara hâsıl ettiği için, bir noktaya değineceğim. O da şudur : Beşinci maddede kabul buyurulan değişiklikle, «Devletin diğer mercileri» deyimi kondu. Bu suretle «diğer» kelimesi beşinci maddede girdi. Neden? Matlapta «diğer» var diye. Hakikatte o «diğer» deyimi şimdiki altıncı maddeye mâtuf idi ve komisyon sözcüsünün konuşmaları da bize zaten o fikri vermiştir. Buna rağmen 5 ncı maddeye «diğer» deyimi girince, 6 ncı maddede «diğer», 5 ncı maddeden gayrı bir «diğer» mânasını ifade etmeye başladı. Yani, şimdi bir başka «diğer» mevzuubahistir. 6 ncı maddedeki bu «diğer» kimdir? Bu itibarla, bendeniz, şimdi sayın komisyon sözcüsünün de izahına katılmak suretiyle, bundan evvelkilerle mânayı birleştirmek, 5 ncı maddede kabul edilen «diğerin» bu «diğer» olduğunu anlatmak için ufak bir tadil önergesi hazırlıyordum. O da şudur : 6 ncı maddenin başındaki «Diğer Devlet daireleri» deyimi yerine; 5 ncı maddede gösterilen Devlet daireleri; eğer «merciler» daire olursa «Daireleri» yok, «merciler» olarak kabul edilecekse «mercileri» diye yazıyorum. Bu şekilde kabul edilmesi, 5 ncı maddede gösterilen «diğer Devlet dairelerini» anlatmış olacak. Başka bir «diğer» ile başka bir istikamete bir mânâ götürmeyecektir. Bu iki «diğerin» şu anda yaramış olduğu şüpheyi izale için 6 ncı maddeyi, 5 ncı maddeye bağlayan bir deyimle başlatmakta fayda vardır, kanaatindeyim. Şimdi tadil önergemini vereceğim, kabulünü istirham ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım, sayın komisyon sözcüsü arkadaşımız, her halde komisyonda bulunan yetkili Devlet memuru arkadaşımızın da ihtiyaç belirtmesi üzerine, benim altıncı maddenin haşiv olduğu ve çıkarılması yolundaki mâruzatıma iltihak etmediklerini bildirdi. Belkide şimdiye

kadar böyle müstakil bir kanun olmadığı için, bu MAH hizmeti, zannedirim, 4443 sayılı Kanunda, Başbakanlığın diğer kanunda, MAH ile ilgili birtakım hizmet bölümleri vardır. Ona istinadederek görülmekte idi. Halbuki, şimdi, böyle müstakil bir kanun geldiğine göre, Devletin diğer dairelerinin, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da kendi aralarında ve kendi seviyelerindeki, istihbarat hizmetlerini, «her halde bize artık hacet kalmadı, biz, bir şey yapmıyacağız, yapmamıza lüzum kalmadı», gibi bir fikre düşmek ihtimalini bendeniz de düşünüyorum. Yani olabilir, olmaz ya, bir zayıf gelmesin, Devletin hayatına, Devletin tabiiyetine bir zayıf gelme indişesi madem ki, komisyondan gelmiştir. Komisyonda da Millî Emniyet Başkanı gibi yetkilileri de görüyorum. Demek ki, istişare ile bu kanaate varıldı. Bu takdirde, kendi endişelerime katılarak, daha evvel takdim etmiş olduğum 6 ncı maddenin çıkarılması yolundaki, tavrımı geri alır, fakat onun yerine şimdi takdim edeceğim önergeyi veririm. Önergemde 6 ncı maddeyi yine kaldırıyorum. 5 ncı maddenin son satırında ki, «ve kolaylığı göstermekle» kelimesinden sonra «ve diğer Devlet daireleri kendi görevleriyle ilgili istihbaratı istihsale ve gerekli yerlere bildirmekle yükümlüdürler» diyorum. Çünkü, sayın sözcünün beyanlarıyla anlaşmışız, «ama bunu bırakırlar» endişesidir. Demek ki, bir mükellefiyet halinde bulunmaları isteniyor. O halde «Devletin diğer mesullerinin yükümlülüğü» matlahının altındaki 5 ncı madde şöyle okuyayım; «Devlet organları ve resmî kurumlar kendi kaynaklarından elde ettikleri millî güvenlikle ilgili haber ve istihbarat ır zamanında MİT'e ulaştırmak ve hizmetin yerine getirilmesi sırasında bu teşkilât mensuplarına gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle ve diğer Devlet daireleri de kendi görevleriyle ilgili istihbaratı istihsal ve gerekli yerlere bildirmekle yükümlüdürler.»

Bu suretle, eğer böyle bir ihtiyaç varsa, hasiv yolunda olan görüşümüze gerçekten komisyon katılmamaya devam edeceklerse, böyle bir önerge ile, önergenin kabulü ile, meseleyi bir çatı altında toplamak ve Devlet dairelerine de yükümlülük getirmek suretiyle işi daha sağlamla bağlamak faydalı olur. O kabul

edilmediği takdirde, kabulü ricasiyle bu önergeyi takdim ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Kaptan.

MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Çok muhterem arkadaşlarım; beşinci madde ile altıncı madde arasında bir irtibatsızlık var gibime gelir. Beşinci maddede esasen bütün Devlet dairelerinin veyahut da organlarının her ne ise, Millî Emniyeti, millî güvenliği alâkadar eden mevzularda MİT'e doğrudan doğruya haber gönderme mükellefiyetini koymuş. Madde aynen şöyle, Komisyondan gelen şekli ile; «Devlet organları ve resmî kurumlar kendi kaynaklarından elde ettikleri millî güvenlikle ilgili haber ve istihbaratı zamanında MİT'e gönderecekler.» Altıncı maddede diğer Devlet dairelerindeki, aynı daireler anlam, kendi görevleriyle ilgili istihbaratı istihsal edecek ve gerekli yerlere gönderecek. Şimdi, ben şunu anlıyorum; doğrudan doğruya bu maksatla istihbarat yapan müesseseler gönderecek. Fakat, Devlet dairelerinin görevleri ile ilgili istihbaratları arasında millî güvenlikle ilgili olanlar da olabilir. Şu halde, bunlar gidecek, ama bu takdir yine Devlet dairelerine kalacak. Acaba benim vazifeme taallük eden, vazifem sırasında meydana çıkan bu istihbaratı millî güvenlikle ilgili mi, değil mi? Benim nazarımda değil. Bunu normal prosedüre uygun olarak hiyerarşik kademelere göndereceğim, o hiyerarşik kademelere sürecek veyahut da hiç göndermiyeceğim.

Binaenaleyh, madem ki, şu kanunla bütün istihbarat teşkilâtını tek elde toplamak ve bir yerde değerlendirmek hedefi güdüyor; ben de, 6 ncı maddeyi de, ister istemez zaruri olarak bu istikamette sevk edip, kendi dairelerince, kendi görevleriyle ilgili istihbaratı elde eden kimselerin doğrudan doğruya Millî Güvenlik Teşkilâtına göndermesini şart koşmamız lâzım gibi geliyor. Aksi halde bu takdiri Devlet dairelerine bırakırsak, benim nazarımda millî olan her hangi bir istihbarat, başkasının nazarında olmaz. Ben bunu normal hiyerarşik kademelere gönderirim, bir başka memur bunları doğrudan doğruya Millî Güvenlik ile ilgilidir, diye Millî Güvenlik Teşkilâtına gönderir.

Binaenaleyh, bir irtibatsızlık doğar gibi geliyor bana... Onun için Sayın Komisyonun bu

mevzuda biraz sarahat vermesini hassaten rica edeceğim.

BAŞKAN — Hükümet adına Millî Emniyet hizmetleri Başkanı Sayın Ziya Selşik.

HÜKÜMET ADINA MİLLÎ EMNİYET HİZMETLERİ BAŞKANI ZİYA SELŞİK

— Efendim, bu noktada ufak bir tavzihte bulunursam işin aydınlanacağını tahmin ediyorum. Beşinci maddeden maksut olan şey, hadizatında istihbarat yapmakta olan Dışişleri Bakanlığı, Erkânı Harbiye ve diğer yerlerin topladıkları haberleri MİT'de bir araya getirmeleri ve MİT'e vermelerini temin etmek maksadıdır. Fakat, biz bunu konuştuğumuz zaman, bu maddeler tesbit edildiği vakit, şu noktada meydana çıkmış bulundu ki; meselâ, Dışişleri Bakanlığı, elçiler, büyükelçiler kendi vazifeleriyle alâkalı verdikleri raporların ve tellerin muhtevası hemen çoğu itibarıyla habere taallük eder. Binaenaleyh, o makamlar, biz bunu MİT'e ulaştırdık dedikten sonra; bugüne kadar mutad olduğu üzere Erkânı Harbiyeyi alâkadar eden Erkânı Harbiyeye, bilhassa Başbakanı alâkadar eden Başbakana ve diğer taraftan da mütad olduğu üzere, Reiscumhura bu haberi ulaştırmamak ihtimali ortaya çıkabilir. dediler. Binaenaleyh, burada tasrih etmek lüzumu hâsıl oldu ki, bu haberler MİT'e verilmiş olmakla beraber, rüknolarak şimdiye kadar müesses yerlere ulaştırmakta devam ederler. Maksat budur ve bu nakta da Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin isteği üzerine kondu. Bunda her hangi bir tearuz, bir tehaliif yoktur, bizim görüşümüze göre.

Bir de şu hususu izah edeyim, 5 nci maddede yardım meselesinde duruldu. Yardım şudur:

Her hangi bir Devlet dairesi Millî Emniyetten bir hizmet istiyebilir, yahut bir emniyet ve yahut yeni MİT. bir hizmeti ifa etmek üzere her hangi bir yerde bir memurunu bulundurabilir. İsterse istek aşağıdan gelmiş olsun, isterse MİT. nin kendi talebiyle gönderilmiş bulunsun, bu memurun vazifesini yapabilmesi için birtakım şartlar lâzımdır. Bu müessesenin kurulduğu 37 seneden beri tecrübe ile sabit olmuştur ki, bu müessese mensupları her yerde aynı anlayış ile karşılaşmazlar. Meselâ, kömür havzasına birini gönderdiğiniz vakit, yahut orada bulunmakta olan zat, idareciler tarafından bazan vazifesini

görmek maksadiyle büyük yardımlara mazhar olurlar; bázısı da, efendim, sen esrarengiz bir adamsın, işini görürsün, nasıl görürsen gör, benden yardım isteme, der. Yani, yardım yalnız maddi bir yardım ihtiva etmez. Bâzı hallerde onun birçok yerlerde bulunmasını, oralara girmesini temin etmek lâzımgelir. Onun içindir ki; senelerin tecrübesi bu yardımın bir vecibe halinde zikredilmesini bize lüzumlu gördü. Bilhassa, dış temsilciliklerde bulunan, istihbarat tâbiri ile résident dediğimiz, yani meşru bir şekilde yerleştirilmiş, haber alıcıların çalışmaları sırasında, ona bütün gün sabahtan akşama kadar dairede oturacaksın şeklinde birtakım müşkülât çıkartılırsa, vazifesini göremez. Binaenaleyh, bu kanun maddesinin ufak, ufak çıkışlarla, şimdi daha fazlasını izah edemediğimiz, bunların çalışmalarına imkân kapılarını hazırlamaktadır ki, bunun tatbik tarzını talimatlar tesbit edecektir.

Diğer bir husus da, haber alma maddelerinin tâyin ve tesbitinde bundan sonra zikrettiğimiz bir organ vardır ki; o kurum, muhtelif müesseselerin haberlerin hangilerini kendi aralarında dağıtacaklarını, bölceklerini tesbit edecektir. Binaenaleyh, onlar kendi rızaları ile, izah edeceğimiz o noktada, yüklendikleri yükümleri ifa edeceklerdir. Burada her hangi bir kimseyi bir işe zorlamak yok. Herkes, kendi kudret ve tarife dâhilinde, nasıl yapabileceği tesbit edilmiş hususları üzerine alacaktır.

Yine, Sayın Asbuzoğlu arkadaşımızın işaret ettiği bir nokta da; iç emniyet konularında, güvenlik konularında bazı ufak ihtilâfların olması ihtimali idi. Benim bildiğime göre - 30 senelik bu hizmette emeği olan bir insanım - bu emniyet konularında her hangi bir ihtilâf bu haber almadan çıkamaz. Ben yalnız şunu ifade etmek isterim, bu işlerdeki ihtilâf haber alamamaktan çıkar ki, burada da böyle bir yetkili olma hali yoktur. Kanunlar dâhilinde mesul olan bakanların yetkilerine ellerini uzatamazlar. Bundan dolayı ihtilâf çıkacağını tahmin etmiyorum. Çünkü, o iktidar meşrudur, başka kimse elini buraya uzatamaz. Ama, bir haber, nihayet kendi mahiyetinde objektif bir nokta taşır ki, onun sıhhati, yanlışlığı kendi bünyesinde izah edilir. Ben tatbikatta bunun, yani müşkülât denebilecek noktalarını şimdiye kadar görmedim.

Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Sayın Aydınçer.

HİLMİ AYDINÇER (Aydın) — Muhterem arkadaşlarım, mesele altıncı maddenin kalması veya çıkarılması meselesi idi. Kanaatimce altıncı madde kalmalı. Sebebi: Diğer Devlet daireleri kendi bakanlıkları camiasında, kendi branşlarındaki istihbaratı ne yapacaklar? Bunları da mı Millî İstihbarat Teşkilâtına gönderecekler? Böyle bir tedahüle mâni olmaya matuftur. Belki ömrü kısa bir maddedir. Fakat, şimdi bu kanunun kabul edilmesiyle birlikte, bütün Devlet dairelerinden her türlü istihbarat MİT. ye gelirse ne olacak? İşte onları tazvih eder mahiyette. Sizler kendi branşlarımızdaki istihbaratı yine eskisi gibi yapacak ve gerekli yerlere vereceksiniz şeklinde bir hükümdür. Bunun kalmasında fayda var. Fakat, çıkarılmasında kanaatimce mahzur var.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz istiyen olmadığına göre değişiklik önermelerini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddedeki (diğer Devlet daireleri) yerine: (5 ncı maddede gösterilen Devlet daireleri) kelimelerinin konarak 6 ncı maddenin 5 ncı maddeye bağlanmasını ve böylece her iki maddedeki Devlet dairelerinin bir tek anlamı anlatığının teyidedilmiş olmasını saygı ile arz ve teklif ederim.

Niğde
Asım Eren

Gerekçe:

Şifaen arz edildi.

BAŞKAN — Sayın Eren bu aynı zamanda maddenin tayı mahiyetinde midir?

ASIM EREN (Niğde) — Hayır Reis Bey, maddelerde görülen aynı kelimelerin ayrı anlamları olabilir.

BAŞKAN — Şimdi 6 ncı maddede, «Diğer Devlet daireleri» tâbiri yerine, «Devletin diğer daireleri» olarak mı düzenlenmesini istiyorsunuz?

ASIM EREN (Niğde) — 5 ncı maddede gösterilen, «Devletin diğer daireleri» tâbiri gibi.

BAŞKAN — Komisyon bu önergeye katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREY-YA KOÇ (Balıkesir) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Değişiklik önermesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Değişiklik önergesi reddedilmiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddesinin, bir evvelki maddenin son satırındaki, «göstermekle» kelimesinden sonraya alınarak maddenin «yükümlüdürler» diye bitmesini arz ve teklif ederim.

Ordu
Ferda Güley

BAŞKAN — Sayın Ferda Güley, lütfediniz, kısa bir izahta bulunun.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Efendim, 5 ncı maddeye rücu imkânı olmadığından önergemi geri alıyorum.

BAŞKAN — Geri mi alıyorsunuz?

FERDA GÜLEY (Ordu) — Evet.

BAŞKAN — Önerge geriverilmiştir. Diğer önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

6 ncı maddenin birinci satırındaki, «diğer Devlet daireleri» ibaresinin, «Devletin diğer mercileri» olarak düzeltilmesini arz ve teklif ederim.

Samsun
İlyas Kılıç

BAŞKAN — Komisyon, katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI SÜREY-YA KOÇ (Balıkesir) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Değişiklik önermesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Değişiklik önergesi reddedilmiştir.

6 ncı maddeyi tekrar okutuyorum.
(Altıncı madde tekrar okundu.)

BAŞKAN — Altıncı maddeyi bu şekliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muhterem arkadaşlar, Komisyondan 3 ncü madde gelmiştir. 3 ncü maddeyi redakte edilmiş şekliyle okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Kabul edilen önergelerin ışığı altında tedvin edilen 3 ncü madde aşağıda arz olunmuştur.

Geçici Komisyon Sözcüsü
Süreyya Koç

Görevler

MADDE 3. — Millî İstihbarat Teşkilâtının görevleri:

Devletin Millî Güvenlik politikası ile ilgili plânların hazırlanmasında esas olacak istihbarat ile psikolojik savunma icapları ve millî güvenlikle ilgili istihbaratı Devlet çapında istihsal etmek, Başbakanlığa, Millî Güvenlik Kuruluna (MGK) ve gerekli resmî makamlara ulaştırmak, yaymak ve istihbarat çalışmalarına ait koordinasyonu sağlamak ve istihbarata karşı koymaktır.

a) Millî Emniyet Hizmetleri Başkanlığının görevleri :

Millî güvenlik ile ilgili iç ve dış haberleri toplamak ve istihbarata karşı koymaktır.

b) İstihbarat Başkanlığının görevleri:

Çeşitli Devlet daireleri ile resmî kurumlar tarafından derlenen millî güvenlik ile ilgili haber ve istihbaratı almak. Devlet çapında yorumlamaktır.

c) Psikolojik Savunma Başkanlığının görevleri :

Barışta ve savaşta millî bünyeye içten ve dıştan gelecek psikolojik tesirlere karşı koymaktır.

ç) İdari İşler Başkanlığının görevleri :

Topyekûn istihbaratın sağlanması için gerekli destek görevini yapmaktadır.

d) Teftiş Kurulu Başkanlığının görevleri :

MİT in idari teftiş, denetim ve soruşturma işleri yapmaktadır.

e) Hukuk Müşavirliğinin görevleri :

MİT ile ilgili hukukî işleri yöneltmektir.

MİT ye bağlı bütün mercilerin bu anagörevler istikametinde tesbit edilecek olan diğer görevleri Başbakanın onaylayacağı bir gizli talimatta belirtilir.

MİT ye bu görevler dışında hizmet yüklenemez ve bu teşkilât Devletin güvenliği ve Millî politikası ile ilgili istihbarat hizmetlerinden başka hizmet istikametlerine yöneltilemez.

İSMAİL HAKKI YILANLIOĞLU (Kastamonu) — Efendim, bu ikinci pragrafta bulunan «Başbakanlığa» tâbiri, «Başbakanlığa» değil,

«Başbakan» olarak yazılması lâzımdı. Komisyondan bu madde bu şekilde çıkmıştı.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Bir daktilo hatası olmuş, «Başbakan» olması lâzım.

BAŞKAN — «Başbakan» olarak düzeltilmesini muvafık mütalâa ediyor musunuz?..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Evet.

BAŞKAN — «Başbakan» olarak düzeltilecek ve o şekilde oya konulacaktır.

Şimdi okunmuş bulunan 3 ncü maddeyi, bu okunmuş şekliyle oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 3 ncü madde okunmuş olan metin şeklinde kabul edilmiştir.

Kadro ve yetkiler

MADDE 7. — MİT in fiilî kadrosu her yıl ihtiyaca göre Başbakanın onamasıyla düzenlenerek Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. İlgili komisyonun gizli oturumunda incelenir ve onaylanır.

MİT e bağlı organların kadro unvanları, görev ve yetkileri ve sorumlulukları bu kanunun 3 ncü maddesi göz önünde tutularak hazırlanacak millî istihbarat talimatlarıyla belirtilir.

BAŞKAN — 7 nci madde üzerinde Sayın Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlar; Hükümet teklifinin 5 nci maddesi 7 nci madde olarak huzurlarınıza gelmiş bulunuyor. Bu 7 nci maddenin iki fıkrasından 1 neisini okuyorum; «MİT'in fiilî kadrosu her yıl ihtiyaca göre Başbakanın onamasıyla düzenlenerek T. B. M. M. ne sunulur. İlgili komisyonun gizli oturumunda incelenir ve onaylanır. «MİT'in fiilî kadrosu her yıl ihtiyaca göre Başbakanın onamasıyla düzenlenerek...» Evvelâ, düzenliyen kim? Ona ihtiyaç yok mu? Başbakanın onaması doğru. Yani, bir sorumlu kişi, Başbakan bu dairenin, bu organın bağlanmasındaki şahıstır, yani müsteşardır. Müsteşarlıkça düzenlensin, Başbakan onasın ve Türkiye Büyük Millet Meclisine gelsin. Prosedürü böyle olabilir. MİT Müsteşarlığınca düzenlenen, Başbakanca onaylanan bir prosedür içinde olabilir. Yani, bu tesbit edilmeli; kadrosu her yıl ihtiyaca göre tesbit edilmeli; «düzenlenmeli» değil de, «tesbit edilmeli». Bu tesbiti de sorumlu müsteşar yapabilir. Müsteşar yapmalı.

Sonra, «ilgili komisyonun gizli oturumunda incelenir ve onaylanır.» Türkiye Büyük Millet Meclisinin dışında böyle bir yetkili komisyon, ilgili komisyon var mı, bilmeyorum. Herhalde yoktur. Türkiye Büyük Millet Meclisinin içinde olmadığını biliyorum. Türkiye Büyük Millet Meclisinin içinde ilgili komisyon... Diyelim ki, meselâ evvelâ Millî Savunma Komisyonu, sonra Plân ve Bütçe Komisyonu. Diyelim ki, ikisinden mürekkep bir Karma Komisyon, Geçici Komisyon ve diyelim ki, bu çok önemli olduğundan dolayı, hakikaten gizli bir oturumda bu iş yapılır. Meselâ yaptı. Biter mi orada. Bu kadroyu, bu kadroları Türkiye Büyük Millet Meclisinin organları verebilir. Yani Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu verebilir. Buraya gelecek. Halbuki maddenin 1 nci fıkrasının 2 nci cümlesi okunduğu zaman, sanki Meclisin içinde bu gibi ahvalde gizli meseleleri, Genel Kurula getirmeden, Genel Kurulun yetkilerini haiz olarak gören; görebilen bir organ, bir komisyon varmış da, işte o komisyona geliyormuş gibi yazılmış. Anayasamız muvacehesinde de, T. B. M. M. Müessesesinin belli fonksiyonu ve görevleri muvacehesinde de madde bu hali ile son derecede, affuyurulsun, mâlûl gelmiştir. Binaenaleyh, seriülseri bu hususun değiştirilmesi ve düzeltilmesi gerekir. Ama, gizli müzakere suretiyle gerek komisyonda, gerek Genel Kurulda görüşüleceği derkârdır.

Gelelim sonraki fıkraya. «MIT'e bağlı organların kadro unvanları, görev ve yetkileri ve sorumluluklar, bu kanunun 3 ncu maddesi göz önünde tutularak hazırlanacak millî istihbarat talimatlarıyla belirtilir.»

Şimdi.. «3 ncu madde göz önünde tutularak hazırlanacak Millî İstihbarat talimatlarıyla belirtilir.» Burada bunu yine Başbakanın onaylayacağı esaslar, 3 ncu maddedeki esaslar başka. Fakat bir iyi unsur, bir temel unsur var; Başbakanın onaylayacağı demek lâzımdır, bir. Bir de, daha evvel kabul buyurduğunuz madde gereğince, «gizli talimatla belirtilir» demeye mecburuz, artık iki. Çünkü, bundan evvel o talimatı, bendenizin önergesini kabul buyurmak suretiyle, gizli talimat olarak isimlendirdik. Bu da öyle olacak. Binaenaleyh, vâkı mâruzatının muhassalası olarak bir önerge takdim ediyorum; «kadro ve yetkiler» matlabını

taşıyor 7 nci madde, Çünkü, muhterem arkadaşlar, «kadro ve yetkiler», diye matlap alan bu madde okunduğu zaman, yalnız ikinci satırında görülüyor, unvan, görev ve yetki ve sorumluluk unsurlarını taşıyor. Dolayısıyla matlabın bu unsurlar, taşınması gerekir. O halde okuyorum: «Kadro, yetki ve sorumluluk: Madde 7, MIT'in fiilî kadrosu her yıl ihtiyaca göre, MIT Müsteşarlığınca tesbit olunarak (düzenlenerek değil, tesbit olunarak) Başbakanın onaylaması ile T. B. M. M. ne sunulur.» 2 nci fıkraya, «bu kadroların T. B. M. M. de görüşülmesi gizli yapılır.» komisyonlarda ve Genel Kurulda tabii. Sonuncu fıkraya MIT'e bağlı organların kadro unvanları, görev ve yetkileri ve sorumlulukları bu kanunun 3 ncu maddesi göz önünde tutularak hazırlanacak ve Başbakanın onaylayacağı bir gizli talimatta belirtilir.»

Maddenin bu şekilde değiştirilmesini saygılarımla arz ve teklif etmekteyim.

BAŞKAN — Sayın Kırcı, buyurun.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, burada gayet öncmlî ve birbiriyle çelişen iki mesele ile karşılaşılıyor. Hükmüt yetkililerinden aldığımız izahata göre bu 7 nci maddenin 1 nci fıkrası, halen Silâhlı Kuvvetlerin ve jandarmanın fiilî kadrolarının onaylanması hakkındaki 1453 ve 1844 sayılı kanunlardan mülhemdir. Bu kanunlara göre, bu fiilî kadrolar Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonunun bir gizli oturumunda onaylanır ve bununla iktifa edilir, genel kurullara bu gelmez. Şimdi, burada Anayasa hukuku bakımından sorulması iktiza eden sual şudur: Onaylanan bu kadroların hukuk kaynakları hiyerarşisi içindeki yeri nedir? Bu bir idari karar mıdır, bir teşriî karar mıdır, bir kanun mudur?

Şimdi yeni Anayasamızın sistemine göre, teşriî kanunların, kanun dışındaki teşriî kararların neler olduğu tahdidî surette tadadedilmiştir. Teşriî masuniyetlerin kaldırılması hakkında verilen kararlar, soruşturma açılması için verilen kararlar, Yüce Divana sevk için verilen kararlar, Anayasamızın açıkça zikrettiği özel kanunlarla derpiş edilen prosedürler gereğince, Kalkınma Plânı veya Kamu İktisadi Teşebbüsleri'nin ibrası hakkında verilen kararlar... Bu tahdidî surette gösterilmiş kararlar dışında Teşriî Meclisler,

yeni Anayasamızın sistemine göre karar alamazlar. Ne yapacaklar? Kanun çıkartırlar. Kaldı ki kadrolara mütaallik bir kanun çıkacaksa ki, behemehal kadroların da kanunla tesbitini zaruri kılan bir Anayasa hükmü mevcut değil. Anayasamızın 109. maddesinin 2. fıkrasında, «İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir» deniyor.

Yine, İdare Hukukumuzun prensiplerine göre idarenin personel vasıtaları vardır, maddi ve malî vasıtaları vardır. İşte bu bütün içinde yer alan bütün bu vasıtaların kanunla düzenlenmesi gerekir. Kanunla düzenlenmek ne demek? Kanun bu hususları bizzat kendi metninde tesbit edebileceği gibi, bunların tesbiti yetkisini idari tasarruflarla yapmak üzere, idarenin organlarına, icranın organlarına da bırakabilir. Kanunla denilir ki, falanca hususu tesbit yetkisi Bakanlar Kuruluna aittir, falanca hususu tesbit yetkisi filânce bakanı aittir. Anayasamızın 112. maddesinin ikinci fıkrası buna cevaz verir. Ama, ya bu hususların tesbiti bizzat kanun metninde olmalıdır; yahut bu hususlar, tüzük gibi, yönetmelik gibi yahut sair idari tasarruflar gibi, kararnamele dâhil, idari tasarruflarla tesbit edilecekse, bu gibi idari tasarrufların idarece, İcra Organları ile icra edilebileceğine dair bir yetkinin kanunda sarhat'le verilmesi lâzımdır. Zaten Anayasamızın 6. maddesi de, «Yürütme görevi kanunlar cerevasında Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilir» demekle, Fransız Anayasa sisteminin dışında, Türkiye'de icra organının, bir kanunda zikredilmedikçe yetkisinin olmuyacağını kabul etmiştir. İcra görevi bir özel yetki değil, kanunlarda cevaz verildiği ölçüde mevcud olan ve işlevbilen derive, başka bir yetkiden neşet eden bir görevdir.

Şimdi bu böyle olduğuna göre, bu kadroları ya kanunla tesbit etmek lâzımdır, yahut bir kanunla bunları tesbit yetkisini bir icra organına bir idari merciye, makama bırakmak lâzımdır. Başka hiçbir yol yoktur.

Şimdi, buradaki sistem nedir? Buradaki sistem bir teşriî yasama organının bir komisyonu bunu onaylayacak. Dikkat - buyurun, bir kere onaylayanın hukukî mânası nedir? Onaylamak şu tasarrufu müstelzimidir. Önüne gelen bir met-

ni onaylayacak olan bir merci, onu ya kabul eder veya reddeder. Onu değiştirmez. Onun içindir ki, milletlerarası anlaşmaların onaylanmasından bahsedilir. Bir milletlerarası anlaşmayı, onu, onaylamakla görevli veya onaylamasını uygun bulmakla görevli ne Parlâmento, ne Bakanlar Kurulu, ne Cumhurbaşkanı değiştiremezler. Ya olduğu gibi kabul ederler, vevahut reddederler. Genel idare hukukunda, gerekse Anayasa hukukunda, onaylamanın ifade ettiği mâna budur. Bir kere bu bakımdan vâz'is Bir Yasama Organının Komisyonuna sevk ediliyor, o Yasama Organının bu fiilî kadrolar üzerindeki yetkisi nedir? Onaylamak, yani olduğu gibi kabul etmek veya reddetmek. Eğer, «onaylamak» terimi klâsik anlamında, Batı doktrininde idare hukukundan, Anayasa Hukukundan alındığı şekilde tatbik edilecekse... Bir kere buna imkân yok. Böyle bir konuda bir teşriî organın bir komisyonunu değiştirme yetkisinden mahrum kılmaya imkân yok. Fakat, asıl imkân olmıyan şey, bir teşriî organ komisyonunun bu vazife ile yetkilendirilmesidir. Parlömanter sistemin değişmez bir kaidesidir ki, yasama organlarının komisyonları kendi başlarına müstakîlen karar alamazlar. Yasama organlarının komisyonları ancak yasama organlarının genel kurullarına rapor vermekle mükelleftir. Noticede o rapor, o genel kurulda müzakere edilir, kararı genel kurul verir. Genel kurula niyâbeten, genel kurulun yerine nevama kaim olacak bir yasama organı komisyonu karar veremez. Nitekim Dilekçe Karma Komisyonu için dahi bu böyledir. İtiraz vâkı olmadıkça zaman, karar aslında Parlâmentoca tasvibedilmiş farz edilir.

İtiraz edilirse burada görülmüşür. Eskiden bir husum İktisadi Devlet Teşekküllerinin bilânçolarının ibrasına mütaallik olan bâzı salâhiyetler, Parlâmentonun muavven komisyonlarına verilmişti. Parlömenterizmin bu esasına aykırı olduğundan dolayıdır ki, 468 sayılı Kanun, Anayasamızın 127. maddesinin son fıkrasının sarhatine uvarak, bunu değiştirmiş ve bu görevi komisyondan alıp, komisyonun bu konuda raporte edeceği genel kurullara vermiştir, Millet Meclisine ve Cumhuriyet Senatosuna. Binaenaleyh, komisyonda incelenir ve yasama organının genel kuruluna gitmez ki, buradan açıkça bu çıkmıyor, fakat öyle anlaşılıyor; Hükümet yetkililerinden aldığım izahata göre, maksat

budur. 1483 ve 1844 sayılı kanunların tatbikatını yürütmektedir. Komisyon bunu onaylayacak ve genel kurulların hiçbir bilgisi olmayacak.

Şimdi komisyonun şu onay kararının hukuki mahiyeti nedir? Anayasamızda böyle bir hukuki niteliğe sahip hiçbir hukuk kaynağı mevcut değildir. Anayasamızın hiçbir yerinde, teşriî organın böyle bu mahiyette bir karar alacağı yolunda hiçbir hüküm, hiçbir sarahat yoktur. Olmayınca, bu ancak kanun olabilir. Kanun tasarısı ile sevk edilir ve kanun olur. Nitekim idareye verdiğimiz bütün kadrolar, ister teşkilât kanunlarında olsun, ister bütçe kanunlarında bir seneye mahsus olmak üzere olsun, kanun şeklinde yasama organından çıkar ve kanun şeklinde yürürlüğe girer. Binaenaleyh, birtakım fiilî kadrolara kanun mahiyetini vermek bir komisyonun yapabileceği iş değildir. Eğer, bu fiilî kadroların Bütçe Komisyonunca onanmasına mütaallik tasarruf kanun ise, kanun olarak muamele görüyorsa, bunu Anayasamızın 62 nci maddesi muvacehesinde kanun olarak mütalâa etmeye imkân yoktur. Çünkü kanunlar, Bütçe Kanunu ise Anayasamızın 94 nci maddesinde, eğer alelâde kanun ise 92 nci maddesindeki tesbit edilen usule göre, bütün merasimi ile yasama organlarının genel kurullarından, Anayasadaki şartlara göre geçmek zorundadır. Aksi halde kanun değildir, kanun telâkki edilemez. Bu bir idari tasarruf mudur? O da değildir. Bu idari tasarruf da değildir. Çünkü, bir Meclis Komisyonunun onayıdır. Bir Meclis Komisyonu, bir idari tasarrufta elbetteki bulunamaz.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım; şu halde iki şıktan biri vardır: Madem ki, bir Meclis Komisyonu parlömanter sistemde kendi başına bir karar veremez ve her hangi bir raporunu Genel kurulların müzakeresine arz etmeye mecburdur. Madem ki, bugünkü Anayasamızın sisteminde, ancak Anayasada veya Anayasamızın atıfta bulunduğu, çıkarılmasını mecburi kıldığı özel kanunlarda Meclis kararları derpiş edilebilir. Bunun dışında teşriî organ ancak kanun çıkarabilir. Bu durumda ya buna, kanun, kanun tasarısı ile sevk edilir, kanun olarak geçer, diyeceğiz; yahut tamamiyle idarenin yetkisine bırakacağız. İkisi arasında üçüncü bir usule cevaz yoktur. İstitraden de arz

edeyim ki, bu 1453 ve 1844 sayılı kanunlar da düpedüz Anayasamıza aykırıdır. Bir an evvel tadili gerekir. Zira biraz evvel arz edeceğim istikamette tadili gerekir.

Şimdi, bunlar gizlidir, bütün mesele buradan çıkıyor. Bu fiilî kadrolar gizli kadrolardır. Bunları kanunla Meclisten geçirirsek, kanunlar ancak yayınlamak suretiyle, yine Anayasamızın bir hükmü dolayısıyla, yayınlamak suretiyle yürürlüğe girebileceğinden, bunları yayınlamak da hizmetin icaplarına aykırı olur. Bunlar kanun olarak Meclisten geçse, ya bunları yayınlıyacağız, hizmetin bütün gizliliğini açığa vuracağız, yani çalışamaz hale getireceğiz veyahut da yayınlamayacağız, yine çalışamaz hale getireceğiz, çünkü kanun meriyete girmeyecek. Bu halde, bütün dünyanın demokratik, parlömanter sistemlerinde yapılan şeyi yapmaktan başka hiçbir yolumuz yoktur. Yapılması icabeden şey sarahaten şudur; bu kanuna sarih bir madde koyarak, yine Anayasamızın 112 nci maddesinin 2 nci fıkrasının cevaz verdiği şekilde -ki, bütün dünya memleketlerinin tatbikatı böyledir- bu fiilî kadroları yapıp onaylamak yetkisini Bakanlar Kuruluna vermektir. Aynı şeyi ben Hükümete 1453 ve 1844 sayılı kanunların tatbikatı bakımından da teklif deeceğim. Elbetteki, Yüce Meclis, Bütçe kanunları vesilesiyle olsun, şu veya bu vesile ile olsun, gizli celselerinde, komisyonlarında, veya Genel kurullarında Hükümetten bu fiilî kadroların kendisine açıklanmasını isteyebilir. Hükümet bunu kendiliğinden de yayabilir. Elbetteki, Yüce Meclis, bu gibi şeylerin gizliliğini takdir eder ve açıklanmak iktiza ediyorsa bunları gizli oturumlarda açıklar. Hemen şunu belirteyim ki, hiçbir Devlet dairesinin Yüce Meclisten gizlenebilecek hiçbir noktası da olamaz.

Şimdi, böyle olunca, benim bu husustaki teklifim şudur: Yedinci maddenin ilk fıkrası şöyle değiştirilmelidir :

«Millî İstihbarat Teşkilâtının fiilî kadrosu, her yıl ihtiyaca göre düzenlenerek, Bakanlar Kurulunca gizli bir kararnameyle tesbit olunur.» Bugün mevzuatımızın, yürürlüğe girmesi tarzına dair kanunda, kararnamelerin beheimahal Resmî Gazetede yayınlanması mecburiyeti mevcut değildir. Yönetmelikler yayınlanır, tüzükler yayınlanır, kanunlar yayınlanır. Ama,

kararnameler lüzumu halinde yayınlanır, lüzumu halinde yayınlanmaz. Talimatlar lüzumu halinde yayınlanır, lüzumu halinde yayınlanmaz. Binaenaleyh, bir kararnamenin gizli olması idare hukukumuzun prensiplerine, Anayasa hukukumuzun prensiplerine aykırı değildir. Böylelikle idareye de tam bir supleks verilmiş olur.

Şimdi bu fiilî kadrolara istinaden bütçe yapılacaktır. Bu bütçe yapılırken birtakım tahsisat konacaktır. Bu tahsisatın hangi fiilî kadrolara istinaddettiğini Türkiye Büyük Millet Meclisi Karma Bütçe Komisyonu da, Cumhuriyet Senatosu da, Millet Meclisi de gizli oturumlarda pekâlâ öğrenebilirler, bu konuda bilgi sahibi olabilirler. Ama, tekrar arz ediyorum ki, bu fiilî kadrolara bir Meclis Komisyonunun kararıyla kanun mahiyeti verilemez. Böyle bir Meclis Komisyonu kararı alınınca, bu kararın Anayasa hukukumuzda yeri yoktur. Bu ne kanuni kıymeti haizdir, ne de idari tasarruf kıymetini haizdir. Böyle bir şey yoktur, olamaz. Kanun olarak çıkarmaya da; işin gizliği bakımından kanunu neşretmek mecburiyetine uyamayacağımıza göre, imkân yoktur. Şu halde tek çare kanunda sarahatle bu kadroları tesbit yetkisini Bakanlar Kuruluna vermek, bunun bir kararname ile, yâni Cumhurbaşkanının imzası ile yapılacağını söylemek ve bu kararnamenin de gizli olacağını tesbit etmekten ibarettir. Böylelikle hem Anayasa hukukumuzun esaslarını korumuş oluruz, hem de hizmetin gizliliğinin icaplarını korumuş oluruz.

İkinci nokta şudur; bendeniz bu sivil idare prensiplerine pek sıkı sıkıya ve biraz da fazla kıskançlıkla bağlı bir arkadaşımızım. Bu itibarla, bâzı hususlarda haşiv bile olsa tashih-te fayda görürüm. Burada diyor ki, yedinci maddenin ikinci fıkrası; «Millî İstihbarat Teşkilâtına bağlı organların kadro unvanları, görev ve yetkileri ve sorumlulukları bu kanunun üçüncü maddesi göz nünde tutularak hazırlanacak millî istihbarat talimatlarıyla belirtilir.» Şimdi, «bu kanunun üçüncü maddede söz konusu talimatlarla belirtilir» denilmiş olsaydı, bu talimatların Başbakanın onayı ile meriyete gireceği kolaylıkla anlaşılırdı. Demek ki, burada mevzuubahsolan talimatlar, gerçi üçüncü

ama, üçüncü maddedeki talimatların ta kendisi de değildir. Başka talimatlardır. Eğer, benim anlayışım doğru ise, bu başka talimatların da Millî İstihbarat Teşkilâtının, Millî Emniyet Hizmetinin siyasi sorumluluğunu taşıyan Başbakanın onayından geçmesi suretiyle meriyete girmesi, sivil idare, siyasi mesuliyet ve parlömantaizm esaslarına uygun tek yoldur. Böyle olunca, benim teklifim şudur: Bu ikinci fıkradaki, «tutularak» ve «hazırlanacak» ibareleri arasında «Başbakanca onaylanarak hazırlanacak» tarzında tadili, bu bakımdan en doğru şekil olacaktır. Bu hususta iki tane tadil önergesi takdim ediyorum. Komisyondan iltifatımı, Yüce Heyetinizin de oylarını istirham ederim.

BAŞKAN — Sayın Özoğul.

NAZMI ÖZOĞUL (Edirne) — C. H. P. Milletvekili Sayın Asım Eren'in sözünü belirterek konuşmama başlıyacağım. Buyurdular ki, «Bu kanunda öyle açık noktalar var ki, istihbaratımızı açığa vurmaktadır.» Ben de aynı fikrin savunucusu olarak bu madde üzerinde konuşacağım.

Şimdi fikrin birisi şu: Kadroları yapalım Millet Meclisinden geçsin, kanun haline gelsin. Diğer bir fikir ise; istihbaratta evvelâ gizlilik mevzuubahistir. Eğer, kanun yapar burada kadroları yayarsak, o istihbarat teşkilâtı olmaz, doğrudan doğruya bu istihbarat teşkilâtını deşifre etmek olur. Binaenaleyh, istihbaratta şart gizliliklidir. Hattâ, diğer düşman ajanları bizim bir istihbarat memurumuzu Türkiye'de tesbit ederse, tesbit ettikten sonra, diğer istihbarat memurlarını, onunla temas eden memurları da tesbit etmek suretiyle, bizim bütün istihbarat teşkilâtımızı meydana çıkarır ve kontra memlekette yapılan istihbarat mücadelesini sıfır duruma getirir. Binaenaleyh, biz Mecliste, eğer yedinci maddeyi hazırlarken, kadro kanununu buradan geçirmeyi düşünürsek, doğrudan doğruya istihbarat teşkilâtı tamamıyla baltalanmış olur. Şimdi, bir misal vereyim. Meselâ, ordunun bütçesi gelir. Millî Müdafaa bütçesinde kadrolar açık değildir ve bütçede ordunun kadroları Meclisten geçmemiştir. Orduda öyle kozmik bilgiler vardır ki, değil muhtelif yerlerden ifşa edilmesine hattâ Genelkurmayda dahi bir odada çalışanların bu kozmik bilgileri diğer odaya vermesine ancak

zamanı geldiği vakit lüzum görülür. B'naenaleyh, şunu ifade etmek istiyorum. İstihbarat kadroları eğer daha evvel hazırlanırsa, bu doğru değildir. 7 nei maddenin 1 nei bendi istihbarat esasına göre hazırlanmıştır. Yani, müsteşarın dahi buraya konmasına lüzum yoktur. Kanuna koyduğumuz takdirde ne olabilir. Karşı tarafın istihbarat teşkilâtı kadronun nerede hazırlandığını kanundan öğrenir ve binaenaleyh, oraya istihbaratını teksif etmek suretiyle, oradaki bizim kadrolarımızı öğrenmek ister. Bu itibarla, kanun güzel hazırlanmıştır. Yedinci maddede istihbarat esasları göz önünde bu'undurulmuştur. Yedinci maddenin kabulü uygundur. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Ülker buyurun. Sayın Kırca zatiâliniz de söz mü istiyorsunuz?

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Evet efendim.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, yedinci madde hakikaten çok önemli bir maddedir. Şimdi, bir defa bu madde hakkında bir hüküm verebilmek için, bugüne kadar yapılan tatbikatı bilmemizde bir fayda vardır. Demek ki, akıl ve tatbikat bizi bir istikamete götürmüştür. Yani, bugüne kadar bu işin gizliliğini Meclis karşısında nasıl muhafaza etmişsek, ondan ilham almamız mümkündür. Fakat, bu maddede söylenilecek en mühim husus; bunun kanun tekniği ile buradan geçirilmesi, bu işin memleketimizin yüksek menfaatleri ile olan ilişkilerini tam olarak nazarı itibara almamız mânasına gelir. Memleketin yüksek menfaatleri, Türkiye'nin güvenliği bakımında, bunun bir kanun usulü içinde geçirilmesine imkân yoktur. Ben uzun zamanımı almak istemiyorum. Uzun uzun söylenebilir. Fakat, şunu kısaca ifade etmek isterim ki, Türk Devletinin mukadderatını eline teslim ettiğimiz ve müsteşarın da birinci maddeye göre bağlı olduğu, Başbakanın bu kadroları kabul etmiş olması yeter sayılmalıdır, bendenizin kanaatinde yeter sayılmalıdır. Bunun dışına çıktığımız zaman, işin mahiyeti itibarıyla de anlatılması mümkün olmayın, fakat hepimizin Devletin yüksek menfaatleri bakımından duyduğumuz, hissettiğimiz hattâ şekillendirdiğimiz birçok hâdiseler gelir, Devletin başına çatar. O bakımdan bendeniz, şimdilik Başbakanın onaması ile olmasını uygun buluyorum. Komisyon belki, bi-

zi aydınlatacaktır, bu konu bizim ihtisasımız değil. Yalnız ihtisasımızla değil, duygu ve düşüncelerimizle buraya katılıyoruz. O bakımdan, komisyonun açıklamasından sonra da bir takrir vermeyi düşünüyorum. Saygılarımla.

BAŞKAN — Komisyon adına Sayın Süreyya Koç.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarım; Sayın Coşkun Kırca arkadaşımız, zannediyorum, düşüncelerimizi Anayasanın derinliklerine doğru götürdü. Şimdi işin pratik tarafını arz etmek istiyorum.

Bu 7 nei maddenin tedvinine esas olan, halen, tatbik edilmekte olan 1844 ve 1453 sayılı kanunlardır. Yani, Jandarma Genel Komutanlığı ve orduya bağlı gizli kadrolar ne şekilde, hangi statüye tabi ise o statü aynen bu 7 nei maddede, o esaslar kabul edilmek suretiyle yürütülmüştür. Şimdi, 1453 sayılı Kanun 1844 sayılı Kanun da Anayasaya avkırı olabilir. Fakat, zannediyorum ki, bizim bunu burada münakâşa etmekten daha ziyade, hepsini kapsıyacak başka bir istikamete yöneltmemiz daha iyi olur. Şimdi, bu kanun münasebetiyle ufacık bir yedinci maddenin sırtına büyük şeyleri yüklemek iddiası ile burada tekrar yeni bir münakâşa istikametine girmemiz halinde zannediyorum ki, bir çıkmaza girmiş olabiliriz. Şimdi bir hukukçu arkadaşımızın bu kanunların Anayasaya uygun olmadığını iddia etmesine mukabil, bir başka hukukçu arkadaşımızın da, uygundur, demesi muhtemeldir. Bunun misallerini sık sık görüyoruz. Onun için halen Ordu ve Jandarma Genel Kumandanlığının tabik etmekte olduğu statüvü esas almak suretiyle 7 nei madde tedvin edilmiştir. Yeni bir statünün konması suretiyle 7 nei maddeye yeni bir istikamet ve bünye vermek zannedirim ki, bugün olmaması gereken bir husustur. Bu bakımdan, maddenin olduğu gibi kabulünü; ancak, ikinci fıkra için ifade edilen, «Başbakanlık» kelimesinin, eğer teklif edilirse, konmasına uyacağımızı arz ederim. Yani, ikinci fıkrada «Başbakanlıkta hazırlanacak Millî İstihbarat Talimatı ile belirtilir.» deyimini uygun bulmaktayız.

Şu halde kısaca arz edeyim. Bu kanun, mevcudolan ve yürürülükte bulunan iki kanun esas alınmak ve iki müessesenin statüsüne uymak su-

retiyile tedvin edilmiştir. Aynen bırakılmasında isabet vardır. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Sayın Kırcıca.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Şimdi arkadaşlar, sayın komisyon sözcüsünün mâruzatı şu mânaya gelir; 1453 çe 1844 sayılı kanunlar Anayasaya uygundur veya değildir. Uygun olmasa dahi, madem ki, vardır ve bu sistem tatbik edilmektedir; Silâhlı Kuvvetlerde ve Jandarmada, bu yanlış sistem değiştirilene kadar, şu yeni kabul edeceğimiz kanunda da bu aynı yanlış sistemi yürütelim; sonra hepsini birden değiştirirsek bunu da değiştiririz. Bana göre, iki tane hataya bir üçüncü hatayı, hata olduğunu bile eklemektense, üçüncü hatayı işlememek ve daha evvel işlenmiş birinci ve ikinci hataları da ondan sonra tashih etmek ehitine gitmek daha doğru bir şeydir. Şimdi, kaldı ki, Genelkurmay Başkanlığı Teşkilât Kanunu, Millî Savunma Bakanlığı Teşkilât Kanunu münasebetiyle Silâhlı Kuvvetlerin fiilî kadrosu meselesi zaten Meclisin önüne gelmiştir. Bendenizin başkanı ve Sayın Aydınçer'in de sözcüsü bulunduğumuz bir komisyon bu hususu inceliyecekti ve bu husus da çok yakın bir istikbalde ümüdediyorum ki, Anayasaya uygun bir hal tarzına kavuşacaktı. Orada da yapılması icabeden şey budur. Silâhlı Kuvvetlerin de kadrosu gizlidir, jandarmanın kadrosu da gizlidir. Bu gizliliğe binaen, bunların kanun şeklinde tasdikine imkân yoktur. Ama, fevkalâde garip ve bütün Parlâmento usullerine münafi bir şekilde, Bütçe Komisyonu onaylar ve biter, demek de mümkün değildir. Silâhlı Kuvvetlerimizin ve Jandarmanın kadrolarının, hangi hukukî tasarrufla tesbit edildiği hususu, bugün Anayasamız bakımından 1453 ve 1844 sayılı kanunların Anayasamıza külliyen münafi oluşu dolayısıyla meşkül bir haldedir. Yarı bunlar iptal de edilebilir. Bu kanun yürürlüğe girer. Bunun da iptali kolaylıkla mümkün olur.

Şimdi, Sayın Koç arkadaşım dedi ki, «Bir hukukçu arkadaşımız bugün böyle der, yarı böyle der». Hukuk elbetteki fizik, kimya ve matematik gibi bir ilim değildir. Ama, hukuk da hiç ilim demek değildir demek mümkün olmaz, ve önüne gelen herkes, hukuk kaidelerini istediği gibi yorumlar veya vaz'eder, diye bir şey de yoktur. Aslında Anayasanın, idare hu-

kukunun, umumiyetle âmme hukukunun birtakım temel prensipleri vardır. Temsilciler Meclisi zabıtları dikkatle tetkik edildiği takdirde, benim dediğim hulusların tamamıyla doğru olduğu meydana çıkar. Çok endişe ederim ki, birtakım suniyetli mercilerin elinde kanunun bu maddesi yarı Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilsin ve millî emniyet çalışamaz hale gelsin. Kolay kolay Silâhlı Kuvvetler için, Jandarma için buna cesaret edecek olan her hangi bir teşekkül bulunamaz. Ama, millî emniyetin çok düşmanı vardır. Karşısında olan çok unsur vardır. Yarı şunun veya bunun müracaatı ile, ister misiniz ki, sevgili Süreyya Koç, Anayasa Mahkemesi, ki, çok muhtemeldir, şu nâçiz arkadaşımızın hukukî görüşünü kabul etsin. Türk Anayasa sisteminde bir yasama organı komisyonunun onaylanması diye bir tasarruf olamaz. Binaenaleyh, bu kadrolar yoktur, desin ve Millî İstihbarat Teşkilâtı çalışamaz hale gelsin; bu muhtemeldir. Bu itibarla, çok istirham ederim, 1453 sayılı Kanun hatalı, 1844 sayılı Kanun hatalı, bu kanunları pek yakında tâdil etmek üzereyiz, gelen kanun tasarıları ile, Ama, bunlar hatalı, bunlar mer'i olduğu sürece burada bir hata daha işliyelim, Millî İstihbarat Teşkilâtını yarı Anayasa Mahkemesinin bir iptal hükmünün tahdidî altında tutalım, bu da doğru bir şey değildir. Yapılması icabeden şey; bu hatayı işlememek, daha evvel işlenmiş öbür hataları da düzeltmekten ibarettir. Bu itibarla, bendenizin takririm, Bakanlar Kuruluna bu yetkinin verilmesini âmirdir. Bu takdirde, bu bir idari tasarruf olur. İdari tasarrufların Türk Anayasa sisteminde yeri vardır ve Bakanlar Kurulunun bunu bir gizli kararnameyle yapmasına mâni de yoktur. Böylelikle hizmetin gizlilik unsuru da tamamıyla mahfuz tutulmuş olur. Bendeniz Sayın Koç arkadaşımdan, hatalı olmıyan, hatalı olmadığında hiçbir hukukçunun şüphesi olmıyan şu teklife itibar etmesini ve Millî İstihbarat Teşkilâtını yarı Anayasa Mahkemesinin bir iptal kararının tehdidi altında tutmaksızın hizmet görmesini temin etmesini istirham edeceğim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, 7 nci madde üzerindeki görüşmelerin yeterliğine dair önergeler gelmiştir. Önergeleri okutuyorum.

Başkanlığa

Görüşülmekte olan kanunun 7 ne maddesi kâfi derecede aydınlanmıştır. Müzakeresinin kifayetini teklif ederim.

Sinop

Mustafa Kaptan

Yüksek Başkanlığa

Durum aydınlanmıştır. Kifayetini oylanmasını arz ve teklif ederim.

Samsun

İlyas Kılıç

BAŞKAN — Kifayetini aleyhinde, buyurun Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Çok değerli arkadaşlarım, bu kanun içinde bendeniz bundan daha mühim bir madde göremiyorum; bайдan sonuna kadar okudum. Şu anda da kıymetli arkadaşlarımız bazı fikirler ileri sürdüler ve bunlar henüz bir aydınlığa kavuşmuş değil. Bu kifayetini bir fayda getireceği kanaatinde değilim. Ama takdir yine sizlerindir.

BAŞKAN — Yeterlik önermelerini oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Yeterlik önermeleri kabul edilmiştir.

Yedinci madde ile ilgili verilmiş bulunan değişiklik önermelerini aykırılıkları itibariyle okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

İleri sürülen ciddi mülâhaza ve mütalâalar muvacehesinde 7 ne maddenin önermelerle birlikte komisyona iade edilmesini arz ve teklif ederim.

Ordu

Ferda Güley

Yüksek Başkanlığa

Yedinci maddenin ikinci fıkrasındaki «tutulacak» ve «hazırlanacak» kelimelerinin arasına «Başbakanca onaylanarak» ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul

Coşkun Kırcı

Yüksek Başkanlığa

Yedinci maddenin ilk fıkrasının aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim.

«MIT'in fiilî kadrosu her yıl ihtiyaca göre

düzenlenerek Bakanlar Kurulunca gizli bir kararnameyle tesbit olunur.»

İstanbul

Coşkun Kırcı

Yüksek Başkanlığa

7 ne maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Ordu

Ferda Güley

Kadro, yetki, sorumluluk

Madde 7. — MIT'in fiilî kadrosu her yıl ihtiyaca göre MIT Müsteşarlığınca tesbit olunarak Başbakanın onaylamasıyla T. B. M. M. ne sunulur. Bu kadroların T. B. M. M. de görüşülmesi gizli yapılır.

MIT'e bağlı organların kadro unvanları, görev ve yetkileri ve sorumlulukları bu kanunun 3 ne maddesi göz önünde tutularak hazırlanacak ve Başbakanın onaylayacağı bir gizli talimatla belirtilir.

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

7 ne maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul

Reşit Ülker

Madde 7. — MIT'in fiilî kadrosu her yıl ihtiyaca göre Başbakanın onamasıyla icraya konur.

MIT'e bağlı organların kadro unvanları, görev ve yetkileri ve sorumlulukları hazırlanacak Millî İstihbarat talimatıyla belirtilir.

BAŞKAN — Aykırılığı itibariyle birinci değişiklik önermesini tekrar okutuyorum.

(Ordu Milletvekili Ferda Güley'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Bütün değişiklik önermelerinin komisyona iadesini istiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon bütün değişiklik önermelerinin iadesini istiyor. İçtüzüğün maddesi mahsusuna göre, komisyon tarafından değişiklik önermelerinin kendisine havalesi istenirse, iadesi mecburidir. Ancak, bu madde iade edilsin demek değildir. Maddenin iadesi için Yüce Heyetinizin kararını izhar etmem gere-

kir. O bakımdan, eğer bütün değişiklik önermelerinin havalesini isterseniz verebilirim, ama maddeyi sizin talebinize göre veremem.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREYYA KOÇ (Balıkesir) — Önergeleri istiyoruz.

BAŞKAN — Sayın Güley siz ısrar ediyor musunuz maddenin komisyona iadesi hususunun oylanmasında?

FERDA GÜLEY (Ordu) — Bunu temin etmek için önerge takdim ettim efendim.

BAŞKAN — Bütün değişiklik önermeleri komisyonun talebi ile kendilerine verilmiştir.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Madde ile beraber efendim...

BAŞKAN — Madde ile beraber verilmesini temin için Yüksek Heyetin reyini almam lâzım.

Verilmiş bulunan değişiklik önermeleri ile birlikte maddenin komisyona iadesi hususunu oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Yedinci madde değişiklik önermeleri ile birlikte komisyona iade edilmiştir.

Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulu (MİKK)

MADDE 8. — İstihbarat çalışmaları ile ilgili koordinasyonun sağlanmasında ve bu çalışmaların yönlendirilmesinde temel görüşleri bildirmek üzere Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulu (MİKK) kurulmuştur.

Kurul, MİT Müsteşarının başkanlığında MAH ve İstihbarat Başkanları, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği temsilcisi, Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı veya yardımcısı, Bakanlıkların istihbarat hizmetleri ile görevlendirilmiş daire ve benzeri kurumlar başkanlarıyla MİT Müsteşarının çağıracağı kimselerden toplanır.

MİKK'in görev ve yetkileri ile çalışma esasları yedinci maddede gösterilen talimatta belirtilir.

BAŞKAN — 8 ne madde üzerinde söz istiyenler? Buyurun Sayın Kılıç.

İLYAS KILIÇ (Samsun) — Muhterem arkadaşlar, fazla zamanınızı almayıcağım. Yalnız bir hususun düzeltilmesini rica edeceğim. 8 ne maddenin dördüncü satırında «Kurul, MİT Müsteşarının Başkanlığında MAH ve İstihbarat Başkanları, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği temsilcisi, Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı (Başkanlığı değil, her halde Başkanı olacak) veya yardımcısı,...» denden sonra son kısımda

«... MİT Müsteşarının çağıracağı kimselerden toplanır.» deniyor. Müsteşarı zaten Kurulun Başkanıdır. İştirak edecekler de izah edildiğine göre, MİT Müsteşarı başka kimi çağırarak bunu anlayamadım. Her halde Sayın Komisyon bu hususta bizi aydınlatacaktır. Bu hususta fazla bir şey söyleyecek değilim. Özür dilerim.

BAŞKAN — Sayın Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım, Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulunu (MİKK) tanzim eden 8 ne madde, hakikaten benden evvel konuşan sayın arkadaşımın da temas ettikleri gibi, 2 ne fıkrada Türk dili cümlesi yönünden olduğu kadar, mânanın za'fa uğraması bakımından da iyi kurulu değil sanıyorum. Şimdi «Kurul, MİT Müsteşarının Başkanlığında MAH ve İstihbarat Başkanları, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği temsilcisi, Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı veya yardımcısı...» «Başkan» değil de «Başkanlığı veya yardımcısı...» Başkanlığının nasıl yardımcısı olur, bilinmez. «İstihbarat Başkanlığı veya yardımcısı» demek, «İstihbarat Başkanlığı temsilcisi veya yardımcısı» filân olabilecek, «Bakanlıkların istihbarat hizmetleri ile görevlendirilmiş daire ve benzeri kurumlar başkanlarıyla...» Burada da «iyile» yi enstrumana tabi olarak ayırmak lâzım, «MİT Müsteşarının çağıracağı» şeklinde denirse bir kanun metninde bu «çağıracağı» deyimi her halde isabetli görülemez. «Lüzumlu göreceği», «MİT Müsteşarının lüzumlu göreceği» müsteşara böyle bir suples hak tanımak tatbikatta hakikaten lüzumlu olabilir. Kim bilir, o mesele için, o gün Kurulda görülecek mesele için öyle bir kimsenin bulunmasına ihtiyacolabilir ki, onu burada makam olarak, mevki olarak zikretmek mümkün değildir. Hakikaten MİT Müsteşarı, lüzum gördüğü kimseleri çağırabilmelidir, ama burada «çağıracağı» denmemeli, «lüzum göstereceği» veya «göreceği» denmeli. «kimselerden toplanır.»

Daha sonraki fıkrada da; «MİKK'in görev ve yetkileri ile çalışma esasları 7 ne maddede gösterilen talimatta belirtilir.» deniyor. Bu «talimatta» nihayet, demin arz ettiğim gibi gizli olacağına göre, buraya bir gizli kelimesi koymak lâzım. Esasen 7 ne madde Komisyona iade edilmiştir. Bu iltisakı ve irtibatı dolayısıyla ve arz ettiğim düzeltmenin de yapılması zarureti ile, «gizli» kelimesinin ilâvesi zarureti ile bu 8 ne madde için

de, bir önerge takdim edeceğim 7 nci madde ile beraber muamele görmek üzere komisyona iade edilmesini arz ve teklif etmekteyim.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz isteyen? Yok.

Sayın Güley önergenize intizar ediyoruz, lütfen.

Muhterem arkadaşlarımız Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketindeki yolsuzluk iddialarını incelemek üzere teşkil oluncak komisyon üyeliğine ait seçimin sonucunu okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketindeki yolsuzluk iddialarını incelemek üzere Anayasanın 88 nci maddesi gereğince kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonu için yapılan seçime (228) üye katılmış ve neticede aşağıda isimleri bulunan üyeler hizalarında gösterilen oyları almışlardır.

Arz olunur.

Artvin	Muş	
S. Eminağaoğlu	S. Mutlu	
Istanbul		
İ. Abak		
A. P.		
Refet Sezgin (Çanakkale)		214
Arif Hikmet Güner (Rize)		215
C. H. P.		
Rüştü Özal (Konya)		227
M. Ali Pestileci (Zonguldak)		226
C. K. M. P.		
Faruk Küreli (Çorum)		225
Veli Başaran (Afyon Karahisar)		224
M. P.		
Oğuzdemir Tüzün (Niğde)		224
Memduh Erdemir (Kırşehir)		220
Y. T. P.		
Nafiz Giray (Bitlis)		226
Sırrı Öktem (Kars)		225
BAĞIMSIZ		
Nihat Berkkan (Ankara)		108
Fuat Ümit (Bolu)		93

BAŞKAN — Bağımsız arkadaşlarımız hariç diğer arkadaşlarımız gerekli oyu almak suretiyle mevzuubahis komisyon üyeliğine seçilmiş bu-

lunmaktadırlar. Yalnız Nihat Berkkan(108) Fuat Ümit (93) oy almışlardır. Her iki arkadaşımız da gerekli çoğunluğu sağlayamadıkları için, bu arkadaşlarımız arasından, bağımsızlar kontenjanında komisyona seçilecek üyenin tesbiti için gelecek birleşimde seçim yenilenecektir.

Aykırlığı itibariyle evvelâ Sayın Güley'in tavrini okutacağım.

Sayın Başkanlığa

8 nci maddenin 7 nci madde ile ilgisi ve dil yönünden düzeltilmeye ihtiyacı dolayısıyla komisyona iadesini arz ve teklif eylerim.

Ordu

Ferda Güley

BAŞKAN — Komisyon, katılıyor mu?
GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREY-YA KOÇ (Balıkesir) — Hayır, katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor. Madde nin Komisyona iadesi istenmektedir. Önergeyi oyunuzda sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

Yüksek Başkanlığa

8 nci maddenin 4 neü satırındaki «Genelkurmay İstihbarat Başkanlığının» «İstihbarat Başkan» olarak düzeltilmesini arz ederim.

Saygılarımla.

Samsun

İlyas Kılıç

BAŞKAN — Komisyon.
GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREY-YA KOÇ (Balıkesir) — Başkanım, esasen bu bir mürettip hatasıdır. Hükümet tasarısının altıncı maddesinde aynen «Başkanındır.» İltihak ediyoruz.

BAŞKAN — Elimizdeki metinde Başkanlığı olarak zikredilmiş. O halde «Başkanlığının» «Başkanı» olarak düzeltilmesini kabul ediyorsunuz.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ SÜREY-YA KOÇ (Balıkesir) — Evet.

BAŞKAN — Bu düzeltmeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sekizinci maddeyi kabul edilen bu değişiklik şekli ile birlikte oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Sekizinci madde kabul edilmiştir.

MADDE 9. — **MİKK'**ce gerekli görülecek kurumlarda kendi görevleri ile ilgili istihbaratı istihsal için servisler kurulur. Bunların MIT ile koordinasyonları 7 nei maddede yazılı talimatta belirtilir.

BAŞKAN — 9 neu madde üzerinde söz isteyen var mı efendim? Buyurunuz Sayın Asbuzoğlu.

ŞEVKET ASBUZOĞLU (Eskişehir) — 5 nei madde üzerinde söz aldığımız zaman arz etmiştim. Madde haddizatında çok lâzım. Hüsnüniyetle kurulmuş bu teşkilâtın, hizmetlerini bihakkın ifa için hakikaten böyle bir âmir hükme ihtiyacı vardır.

Ancak, demin de arz ettiğim gibi, hiçbir zaman bunu bugünkü teşekkül edecek, bu vazifeyi ifâ edecek arkadaşların böyle bir niyetle hareket edecekleri yönünden değil de, bazan, insanın suiniyetli hareketlere de yol açacağı için, şimdiden bunda bir düzeltmenin yapılmasına veyahut da yine demin arz ettiğim gibi, Hükümet Sözcüsünün veya Komisyon Sözcüsünün burada tavzih ederek, maddeye daha büyük bir vuzuh vermesinde zaruret vardır. Nedir bu durum? Kabul buyduğunuz sekizinci maddede kurulacak olan Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulu, icabettiği takdirde vazifenin icapları gerektirdiği takdirde, kurullarda kendi görevleriyle istihbaratı temin edebilmek için, servisler kurabilir, diyor. Meselâ, Alpulu Şeker Fabrikasında böyle bir kurulu kurabilir. Doğrudur. Vazifesini ifa eder. Sonra tekrar bu kurulu lağvedebilir. Veya hudutlarda, Mersin'de lüzum görecekları herhangi bir müessesede böyle bir servisi kurar, çalıştırır. Devletin bir kısım dairesi var ki; bunlar bu gibi servislerin kurulmasına taraftar olmazlar. Benim üzerinde durmak istediğim, gelişir demek istediğim maddenin lüzumuna katiyetle inanmakla beraber, demin bir arkadaşımızla bunun kısaca münakaşasını yaptığımız gibi, meselâ, Hariciye Vekâleti böyle bir servis vardır. Çalışıyor. Zaten bu kanunun icaplarına uyarak aldığı haberleri Millî İstihbarat Müsteşarlığına bildirecektir. Bu vazifesi cümlesindedir. Ama, bir gün bir Başbakan çıkar çağırır, Millî İstihbarat Müsteşarına emir verir, Hariciye Vekâletinde böyle bir istihbarat yuvasının kurulmasını isterse, o zaman iki daire arasında, ister istemez bir çatışma, bir çelişme olur. Hele bunu, arkadaşlarımız alınmasınlar, Sayın Ziya Selşik demin burada ifade ederken 30 sene zarfında böyle bir gelişme olmadı, inşallah bundan sonra da olmaz, dediler. Ama, ben gayet iyi biliyorum, Emniyet Umum Müdürlüğü ile, Millî Emniyet Hizmetleri müessesesi arasında bu yönden pek çok ihtilâflar olmuştur, olagelmıştır. Yarın böyle bir istihbarat kurulunun, Emniyet Umum Müdürlüğünde teşkiline kalkışıldığı takdirde, Emniyet Umum Müdürünün mâni olmak istemesi karşısında, iki daire ihtilâfa düşerse, bunu kanunen nasıl halletmeye kalkışacağız?

Burada tavzih edilmemiş. Demin sekizinci maddenin müzakeresi sırasında Millî İstihbarat Başkanının tensilbedeceği kimseler çağırılır; onun çağıracağı kimselerle bu kurul teşekkül eder, deniliyor. Tahmin ederim ki; çağıracağı kimselerin başında da, zaten istihbarata en çok merkez teşkil eden İçişleri Bakanlığının bu kurulu çağırılacaktır. Ama; bu yuvaların kurulmasında, bu servislerin kurulmasında bazı dairelerle gelişmenin bulunacağını, binaenaleyh, böyle bir zamanda bu gibi mühim müesseselerde, dairelerde servis kurulması icabettiği takdirde, o müessesenin bağlı bulunduğu bakanlığın muvafakati alınmak kaydıyla bu müesseseler, bu servisler, kurulursa, bu gelişmelere nihayet verileceği kanısındayım. Bunu arz etmek için söz almış bulunuyorum. Komisyon Sözcüsü arkadaşımız, bu gelişmeyi tatmin edecek bir konuşma yaparlarsa memnun olurum. Aksi halde konuşmalarına göre önerge de takdim edeceğim.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Kırca buyurunuz.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Yüce Meclisin huzurunu bu kadar çok işgal ettiğimden dolayı özür dilerim. Fakat, arkadaşlarımız takdir buyuracaklardır ki, müzakere etmekte olduğumuz konu hepimizin teker teker hürriyetlerimizle olduğu kadar, sivil idare prensibinin mahfuziyetiyle çok ilgili bir konudur.

Bu itibarla, hem hizmetin iyi yürümesini sağlamak ve hem de prensiplerin mahfuziyetini sağlamak lâzımdır.

Şimdi, dokuzuncu madde ne diyor «MİKK'ce gerekli görülecek kurumlarda kendi görevleriyle ilgili istihbaratı istihsal için servisler kurulur»

Bir kere, bendeniz bu tarz servisler kurulmasına aleyhtarım. Bu servisin ne yapacağı da burada yazılı. Bu servis neyama, doğrudan doğruya MIT'in görevi dâhiline giren istihbaratı da yapmıyacak. O teşekkülün kendi görevleriyle ilgili istihbaratı yapacak. Bu arada MIT üle bir koordinasyonu olmak icabederse, zaten Kanunun diğer hükümlerine göre bunları yapacak. Bu koordinasyonun nasıl yapılacağı da esasen yedinci maddede derpiş edilen talimatta belirtilecek.

Şimdi burada, siyasi mesuliyet prensibine aykırı husus şudur: Kimlerden teşekkül edecek, Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulu? Birtakım idare âmirlerinden, siyasi mesuliyeti haiz olmayan idare âmirlerinden. Bu idare âmirleri oturacaklar, gerekli görecekler. Neyi? Sanayi Bakanlığında yahut Ticaet Bakanlığında böyle bir servis kurulsun diyecek ve bu servis onların gerekli görmesi ile kurulacak. Maddeden anlaşılan şey bu. Şimdi birtakım idare âmirleri, bir bakanlıkta bakanın haberi dahi olmaksızın, rızası dahi alınmaksızın bir servis kurmaya yetkili olacak. Bunu kabul etmeye imkân yok. Şimdi, bu servisler kurulsun. Yalnız; siyasi mesuliyet prensibini mahfuz tutacak, normal idare hukukumuzun usullerine göre kurulsun. Bu usullerin dışına çıkmıyalım. Hiç kimse çıkmasın bu usullerin dışına, Allah rızası için.

Madde 9 şöyle olmalı : «Millî İstihbarat Koordinasyon Kurulunun tavsiyesi üzerine, idare âmirlerinden müteşekkil kurullar siyasi mesuliyeti haiz olanlara tavsiyede bulunabilirler. Bakanlar Kurulu gerekli gördüğü Devlet dairelerinde kendi görevleriyle ilgili istihbaratı toplamak için servisler kurulmasına

karar verebilir. «Tabii bu karar yine Cumhurbaşkanı'nın imzasıyla tekevvin edecek bir kararname olur, neşredilmesi de şart değildir.» «Bu servislerin Millî İstihbarat Teşkilâtıyla işbirliği 7 nci madde de yazılı talimatla düzenlenir.» Böyle olunca kendi bakanlığında bir servis kurulması mevzu bahis ise, o bakan da Bakanlar Kurulu üyesi olduğundan, bu işten haberdar olur, ayrıca servis kurulması demek birtakım malî neticesiyle olacak bir husustur, Maliye Bakanının haberi olmaksızın Devlet devairinde birtakım servislerin, özür dilerim tâbirimden dolayı, mantar gibi bitmesine de, ciddî bir idarede, ciddî bir Devlette cevaz verilmemesi iktiza eder. Bu itibarla, Bakanlar Kurulunda ilgili Bakanlar, kararlarını verirler.

Teklifim bundan ibarettir.

BAŞKAN — Sayın Aydınçer.

HİLMİ AYDINÇER (Aydın) — Muhterem arkadaşlarım, 9 ncu madde, öyle tahmin ediyorum ki, hedefi başka, ifadesi başka şekilde kalem alınmıştır. Maddede vuzuh yoktur. Müesseselerin içerisine girerek hak ve hukuka riayet etmeyen bir şekilde yazılmıştır. Binaenaleyh, vuzuha kavuşması için maddenin komisyona geri alınmasını arz ve teklif ediyorum. Bu hususta da önerge mi takdim ediyorum.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, söz almış bulunan arkadaşlarımızın söz hakları mahfuzdur. Sayın Ferda Güley, Sayın Nazmi Özgül sırada kayıtlıdır.

Vakit gecikmiş olduğundan Birleşimi 25 Mart 1965 Perşembe günü saat 15.00 te toplanmak üzere kapatıyorum.

Kapanma Saati : 18,45

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Konya Milletvekili Kadircan Kafli'nin, Konya'nın Seydişehir ilçesi su tesisleri inşaatı işinin ne zaman bitirileceğine dair soru önergesi ve Başbakan adına İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğan'ın yazılı cevabı (7/656)

Millet Meclisi Başkanlığına

Ankara

İlişik sorunun yazılı cevap alınmak üzere Başbakanlığa ulaştırılmasını saygı ile rica ederim.

Konya Milletvekili
Kadircan Kafli

11.1.1965

Başbakanlık Yüksek Makamına

Ankara

Öz : Seydişehir su tesisleri inşaatının yüzüstü kaldığı hakkında

1963 senesi Ağustos ayında Konya'nın Seydişehir kaza merkezine gittiğimiz zaman su tesisleri için yolların kazıldığını, fakat mütaahhidin Şarki Karaağaç'taki başka taahhüt yerinde olan bir kaza dolayısıyla tevki olunduğu ve Seydişehir'indeki işin yüzüstü kaldığı görülmüştür.

Aradan bir buçuk sene geçmiş olmasına rağmen tesislerin bitirilmediği, o zamanki gibi kaldığı, kasaba içinde bile geliş gidişin tehlikeli bir şekilde aksadığı, kazalara sebeb olduğu bildirilmektedir.

Mütaahhitlerin her hangi bir sebeple yüzüstü bıraktıkları işlerin ilgili bakanlık ve İller Bankası tarafından emanet yolla yaptırıldığı ve zamanında yetiştirildiği bilinmektedir. Seydişehir'de de böyle bir tedbirin niçin alınmadığının ve bahis konusu işin ne zaman bitirileceğinin lütfen yazılı olarak bildirilmesini saygı ile rica ederim.

Konya Milletvekili
Kadircan Kafli

T.C.

İçişleri Bakanlığı
Mahalli İd. Gn. Md.
Şb. Md. 2 D. Rs. Mua.
621-302-3/4335

18.3.1965

Konu : Konya Milletvekili Kadircan Kafli'nin önergesi hakkında

Millet Meclisi Başkanlığına

Konya Seydişehir su tesisleri inşaat işinin ne zaman bitirileceğine dair Konya Milletvekili Kadircan Kafli tarafından verilen soru önergesiyle ilgili olarak İmar ve İskân Bakanlığından alınan 3.3.1965 tarihli ve Pl. 1324 sayılı yazının tasdikli bir örneği ilişikte sunulmuştur.

İlgiliye duyurulmasını arz ederim.

İsmail Hakkı Akdoğan
İçişleri Bakanı
Başbakan adına

T.C.

İmar ve İskân Bakanlığı
Sayı : Pl. 1324

3.3.1965

Konu : Konya Milletvekili Kadircan Kafli'nin Seydişehir içme suyu işi ile ilgili yazılı soru önergesi

İçişleri Bakanlığına

İlgi : 27.1.1965 tarih ve Mahalli İd. Gn. Md. 2. D. Rs. Mua. 621-302-3/1598 sayılı yazınız:

Seydişehir Belediyesine ait içme suyu inşaatı işi incelendi :

Adı geçen belde içme suyu inşaatı 26.9.1962 tarihinde İller Bankasına ihale edilmiştir. Tesis «kaptaj ve drenaj, terfi binası ve terfi tesisleri, terfi hattı, enerji hava hattı, depo ve şebekeden» ibaret olmak üzere inşa edilmektedir.

Tesise lüzumlu borular 30.3.1963 tarihinde verilebilmiştir. Mukavelesi gereğince bu tarihten itibaren başlayan iş süresi; ihale bedelinin % 30 u dışına da sirayet eden kesif artışları do-

layisiyle 22.4.1965 tarihine kadar uzatılmış bulunmaktadırlar.

Halen tesis, terfi binası, şebeke, enerji hattı ve terfi hattı kısımlarındaki çüzi noksanlar dışında ikmal edilmiştir. Depo ve drenaj inşaatında noksanların süratle giderilmesi bakımından İller Bankasının bölge müdürlüğünden bir eleman müstakillen bu işle görevlendirilmiştir. İşin mütaahhidinin bir trafik kazası sonunda ayaklarından ağır surette yaralanması ve halen yürüyüşünde zorluk çekmesi, imkânlarının azalmasına ve binnetice işin seyrine müessir olmuştur. Bununla beraber Bankaca Bölge Müdürlüğü eliyle sarfiyat yapmak üzere mütaahhide iş avansı verilmiştir. Böylece işin süratle yürütülmesine çalışılmaktadır.

Tesise lüzumlu bilûmum malzeme mahallinde ihzar edilmiş olup, tesisin 1965 inşaat mevsimi içinde işletmeye açılması sağlanacaktır.

Bilgi alınmasını ve gereğini arz ederim.

Zahid Mutlusoy

İmar ve İskân Bakanı Y.

2. — *Burdur Milletvekili Nadir Yavuzkan'ın, Burdur'un bazı köylerinden satın alınan tütün bedellerinin ödenmemesi sebebine dair soru önergesi ve Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet Topaloğlu'nun yazılı cevabı (7/657)*

Millot Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Gümrük ve Tekel Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi rica ederim.

7.1.1964

Burdur Milletvekili
Nadir Yavuzkan

A) 1963 yılında Burdur'un Aşağı Çeltikçi, Tekke, Sülemiş köylerinde tütün denemesi yapılmış istihsal edilen 19 ton tütün Tekel Bakanlığınca alınmıştır.

1. Bugüne kadar bedellerinin ödenmemesinin sebebi nedir?

2. 1964 yılında ekime neden müsaade edilmemiştir?

3. 1965 yılında deneme tütün dikimi Burdur ve kazalarının hangi köylerinde yapılacaktır?

B) Gölhisar'a bağlı Çamköy, Yusufça, Çavdır, Burdur'a bağlı Halebi, Kayış, Yeşilova'ya bağlı Güney, Karaköy, Kavak, Kayadibi köyle-

rinde tütün dikimine müsaade edilecek midir?

C) 1963 yılında Burdur'da Tekel idaresinin anason ekimini teşvik ederek tohum dağıtmasına rağmen istihsal edilen anasonun bir kısmı dört liradan başlayarak, istihsal fazla diye fiyatlar düşürüle düşürüle ikiyüzelli kuruşa kadar satın alınmış, bir kısmı da alınmamıştır. Geri kalan anasonların alınması için 1964 bütçe görüşmelerinde Sayın Bakan bir imkân araştıracağını vadetmesine rağmen alınmamış, 1964 alımlarında da 1963 mahsulü alınmayacağı ilân edilmiştir.

1. Halen halkın elinde 1963 - 1964 mahsulü bir miktar anason kalmıştır, bu anasonu gelecek yıl kullanılmak üzere almayı düşünüyor musunuz?

2. Tekelin, alımlara Çeşme, Çameli, Acıpayam, Elmalı vesaire yerlerde başlayıp sonradan Burdur'a gelmesi ihtiyacı Burdur piyasasına gelmeden karşılanması sonucunu doğurduğundan diğer bölgelere anasonculuğu geliştirmekte, fakat en büyük müstahsil bölge olan Burdur'da mâzisi çok eski olan anasonculuğun terkine sebeb olmaktadır.

İhraç gayet az, Türkiye'de de yalnız Tekel tarafından kullanılan bu nebat için Tekel İdaresi yeni istihsal sahalarına geliştirmek yerine, anasonculuğu bir meslek kabul etmiş Burdur bölgesine inhisar ettirmekte fayda görmez misiniz, çünkü fazla istihsal hem harice ihraç edilememekte hem de Tekel almamaktadır. 1965 te Burdur'a inhisar ettirmeyi düşünüyor musunuz?

T.C.

Gümrük ve Tekel Bakanlığı

13.3.1965

Tetkik ve Murakabe Heyeti

Reisliği 1033

Konu : Burdur Milletvekili Nadir Yavuzkan'ın yazılı soru önergesi

Millot Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genel Sekreterlik : (Kanunlar Müdürlüğü) 18.1.1965 tarih ve 7/657-10393-59258 sayılı yazıları.

Burdur ilinin bazı köylerinden satın alınan tütünlerin bedellerinin ödenmemesi sebebi, tütün dikim denemelerinin ilin hangi köylerinde yapılacağı ve anason istihsalı hakkında, Burdur Mil-

letvekili Nadir Yavuzkan'ın yazılı soru önergesine cevabımız ilişikte sunulmuştur.

Arz ederim.

Ahmet Topaloğlu
Gümrük ve Tekel Bakanı

Burdur Milletvekili Sayın Nadir Yavuzkan'ın 7.1.1965 tarihli yazılı soru önergesi cevabıdır.

Soru 1. — 1963 yılında Burdur'un Aşağı Çeltikçi, Tekke ve Sülemiş köylerinde yapılan tütün dikim denemelerinden elde edilip Tekel İdaresine teslim olunan 19 ton tütünün, bedelinin bugüne kadar sahiplerine ödenmemesi, 1964 yılında bu köylerde dikime müsaade edilmemesi sebepleriyle, 1965 yılında denemelerin hangi ilçe ve köylerde yapılacağı,

Cevap 1. — 1963 yılında Burdur'un merkez ilçesine bağlı Aşağı Çeltikçi, Tekke ve Sülemiş köylerinde istihsal edilen tütünler Tekel İdaresince mübayaaya edilmemiş, yalnız yasak bölgelere dikilmiş olduklarından tuzlandırmaları için İdare ambarına alınmıştır.

Bu köylerde yapılan tütün dikim denemeleri menfi netice vermiş olduğundan, ekicilere tütün dikmemeleri tebliğ edilmesine rağmen bahse konu tütünleri dikmiş olduklarından, ekicilerin mağdur olmamaları için haklarında kanunen yapılmakta olan takibattan bir defaya mahsus olmak üzere sarfınazar edilmekle beraber, bu tütünlerin satışı ile ilgilenilmemesi hususunda Tekel Genel Müdürlüğüne talimat verildiğinden bittabi bedelleri ödenememiştir. Ekiciler bu tütünleri tüccara satmakta serbesttirler.

Merkez ilçede yapılmış olan tütün dikim denemeleri menfi netice vermiş bulunduğundan 3437 sayılı Kanunun 11 nci maddesine göre Tarım Bakanlığının da muvafakati alınmak suretiyle, denemeler için geçici olarak verilmiş olan mezuniyetin 1959 yılından itibaren kaldırılmış olması hasebiyle tütün dikimine izin verilememiştir.

Halen Burdur ilinin Yeşilova ilçesinde tütün dikim denemeleri yapılmakta olup, bu yerdeki deneme sonuçları 1966 yılında alınacaktır.

Yeşilova ilçesinin deneme neticeleri alınmaya kadar bu bölgede başka bir yere deneme ekimi müsaadesi verilmesi uygun görülmektedir.

Soru 2. — Ekici elinde kalan 1963 - 1964 mahsulü bir miktar anasonun mübayaasının düşünülüp düşünülmediği,

Cevap 2. — 1959 - 1960 yıllarında azalan anason üretiminin ihtiyacı karşılayacak seviyeye yükseltilmesini temin maksadiyle Tekel İdaresince Burdur bölgesine 1961 yılında 7 849 kilo, 1962 de 10 616 kilo ve 1963 te ise, üretimin artmakta olması hasebiyle 3 851 kilo tohumluk anason dağıtılmıştır.

1963 yılında üretimin evvelki senelere nazaran tahminin üstünde fazla olması göz önünde tutulmak suretiyle bu durumdan faydalanılarak bir senelik de ihtiyat olmak üzere, cem'an 2 300 ton anason mübayaaya edilmiştir.

Hava şartlarının müsaait gitmesi ve 1962 fiyatının teşvik edici olması sebebiyle 1963 üretimi çok fazla olmuş ve bu durum göz önünde tutularak ihtiyaçtan fazlasının ihraçına imkân vermek düşüncesiyle ilgililerle yapılan görüşme sonunda Çeşme bölgesi hariç diğer bölgeler için Tekel fiyatı, 400 kuruş olarak tesbit edilmiştir.

Ancak; Tekel alımlarının devam ettiği müddet zarfında mutavassıt tüccarlar faaliyet göstermemiş ve bu sebeple üretim fazlasının ihraçını temin maksadiyle Tekel fiyatlarının birçok bölgelerde tedricen indirilmesi zaruretinde kalmıştır.

1964 yılı mahsulünden alınan miktarlarla stokların takriben iki senelik ihtiyacı karşılayacağı, bunun üstünde alınacak olanların iki sene sonra kullanılabileceği ve bu suretle üç senelik ve evsafi çok düşük olacağı cihetle 1963 mahsulü anasonların alınması düşünülmektedir. 1964 mahsulü olanlar tamamen satılmış ve mühim bir kısmı Tekel İdaresince mübayaaya edilmiştir.

Soru 3. — Anason istihsalinin Burdur iline inhisar ettirilmesinde fayda mülâhaza edilip edilmediği,

Cevap 3. — Erken olgunlaşması göz önünde tutularak anason alımlarına evvelece Çeşme bölgesinden başlanmakta ve bilâhara Burdur ve Acıpayam havalisinde aynı günlerde devam edilmekte olup esasen en büyük miktarlar Burdur havalisinden alınmaktadır.

Son seneler üretimi, ihtiyacı karşılayacak seviyeye yükseldiğinden başkaca üretim sahası aranmamakta ve diğer bölgelerde de senelerden beri ekim yapılmakta olması ve anasonun hava tesiratından çok çabuk müteessir olması hasebiyle tamamen serbest olan ekimin bir bölgeye inhisar

ettirilmesi mahzunlu görülmekte ve esasen kanunen de buna imkân bulunmamaktadır.

Arz ederim.

Ahmet Topaloğlu
Gümrük ve Tekel Bakanı

3. — *Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, Söke ilçesi Özel, Lisesine yardımda bulunan Öğretmenler Derneğince bu sene için, Bakanlıkça yardım yapılması konusunda ne düşünüldüğüne dair soru önergesine Millî Eğitim Bakanı Cihat Bilgehan'ın yazılı cevabı (7/658)*

14 . 1 . 1964

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aydın vilâyeti Söke ilçesinin lise binası Sökelilerin büyük fedakârlıkları ile 1,5 milyon liraya mal olmuş ve bugün özel bir lise olarak faaliyette bulunmaktadır. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığına ait ortaokul da yeni yapılmış olan bu lise binasına nakledilmiştir.

Öğretmenler Derneğinden lise masraflarını karşılamak ve öğretmenlere maaş verebilmek üzere senede (100 000 lira) civarında bir para ödenmektedir.

Adı geçen lisenin Millî Eğitim Bakanlığına devri uygun mütalâa edildiği gibi ayrıca, Bakanlıkça Öğretmenler Derneğine bu sene için yardım yapılması zarureti, mahallinde yapılan temaslardan öğrenilmiştir.

Bu mevzuda Bakanlıkça ne düşünüldüğünün Sayın Millî Eğitim Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygı ile ve önemle istirham ederim.

Aydın Milletvekili
Hilmi Aydınçer

T. C.

Millî Eğitim Bakanlığı
Talim ve Terbiye Dairesi
Sayı : 519

10 . 3 . 1965

Konu : Aydın Milletvekili
Hilmi Aydınçer'in yazılı
soru önergesi Hk.

İlgi : 18 Ocak 1965 tarihli ve Genel Sekreterlik, Kanunlar Müdürlüğü ifadeli 7/658 10395 - 59285 sayılı yazı :

Millet Meclisi Başkanlığına

Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer tarafından verilen, Söke Lisesine dair yazılı soru önergesi cevabı ekli olarak sunulmuştur.

Arz ederim.

Millî Eğitim Bakanı
Cihat Bilgehan

Söke Özel Lisesinin giderlerini, öğretmenlere verilecek maaşları karşılamak üzere adı geçen liseye yılda 100 000 lira yardımda bulunduğu anlaşılan Söke Öğretmenler Derneğine Bakanlığımız bütçesinin 35000/35781 nci bölüm ve maddesinden ödenek ayrılmasına, bu bölüm başlığının elverişli bulunmaması sebebiyle imkân görülemediği.

Söke Özel Lisesinin resmî liseler arasına alınması hususu Bakanlığımıza intikal etmiş olup konu ile ilgili gerekli araştırmalar yapılmaktadır.

4. — *Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, İstanbul'daki Gazi Osman Paşa Türbesinin kubbesi ile Ali Paşa Camii kubbesinin tamiri hususunda ne düşünüldüğüne dair soru önergesi ve Devlet Bakanı Hüseyin Ataman'ın yazılı cevabı (7/661)*

22 . 1 . 1965

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

1. İstanbul Fatih Camii avlusunda bulunan Gazi Osman Paşa Türbesinin kubbe kurşunlarının yarısı kalmamış, kubbe duvarının sıvaları dahi dökülmüştür. Tamir edilmezse yakın zamanda yağmur suları içeriye nüfuz ederek kubbe yıkılacaktır.

2. Keza İstanbul eski Ali Paşa Camiinde kubbesi haraboldmaktadır.

Yukarıda tamirleri arz eden iki tarihî eser üzerinde ilgili Devlet Bakanlığınca ne düşünüldüğünün yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Aydın Milletvekili
Hilmi Aydınçer

T. C.

Devlet Bakanlığı
Sayı : 328

12 . 3 . 1965

Millet Meclisi Başkanlığına

26 . 1 . 1965 tarih ve 7/661 - 10462 - 59727 Kanunlar Müdürlüğü sayılı yazınıza karşılıktır :

İstanbul'daki Gazi Osman Paşa Türbesinin kubbesi ile Ali Paşa Camiinin kubbesinin tamiri hususunda ne düşünüldüğüne dair Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer tarafından verilen yazılı soru önergesi üzerine Vakıflar Genel Müdürlüğünden alınan malûmatta;

İstanbul Fatih Camii avlusunda bulunan Gazi Osman Paşa Türbesi hakkında, Eski Muhabirler Cemiyeti İstanbul İl Başkanlığından alınan 20 . 12 . 1963 tarih ve 2463 sayılı yazıda bahis konusu türbenin şanına lâıyk bir şekilde tamiri için gerekli ödeneğin vilâyetçe verileceği bildirilerek keşfinin hazırlanması istenilmesi üzerine İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü İkinci Grup Şefliğince 1964 yılı onarımına ait 12 844,31 liralık bir keşif tanzim edilerek 31 . 8 . 1964 tarihinde adı geçen Cemiyet Başkanlığına gönderilmişse de onarımın şimdiye kadar yaptırılmadığı anlaşıldığından mezkûr onarımın idaremizce 1965 yılı tasarruflarından yaptırılmasına karar verildiği, Çemberlitaş Atikali Paşa Camii için de Beş Yıllık Plânın 1967 yılında 50 000 liralık ödenek ayrıldığı, bildirilmektedir.

Saygılarımla arz ederim.

Hüseyin Ataman
Devlet Bakanı

5. — *Konya Milletvekili Kadircan Kafli'nin, Konya'da bulunan Selçuk İlkokulu Yaptırma Derneğine Evkafa ait bir arsanın münasip bedelle verilmesine dair soru önergesi ve Başbakan adına Devlet Bakanı Hüseyin Ataman'ın yazılı cevabı (7/674)*

25 . 2 . 1965

Millet Meclisi Başkanlığına

İlişik yazılı sorunun Başbakanlığa ulaştırılmasına delâletlerinizi saygılarımla rica ederim.

Konya Milletvekili
Kadircan Kafli

23 . 2 . 1965

T. C. Başbakanlığı
ANKARA

Konya'da Meram yolunda eski Dikimevi karşısındaki okul inşası maksadiyle kurulan Selçuk Okulu Yaptırma derneği için aynı yerde evkafa ait (Ekmekçibaşı tarlası) denilen arsanın münasip görüldüğü, bu arsanın açık artırmaya çık-

rıldığı halde müşteri bulamadığı bildirilmektedir. Buna dair mektup ilişiktir.

Lütfen Evkaf Genel Müdürlüğünün Dernek sorumlularıyla görüşerek bu arsayı münasip bedelle en iyi tahsis olan okul inşası için verilmesine emirlerinizi ve neticenin yazılı olarak bildirilmesini saygılarımla rica ederim.

Konya Milletvekili
Kadircan Kafli

19 . 3 . 1965

T. C.
Devlet Bakanlığı
Sayı : 356

Millet Meclisi Başkanlığına
2 . 3 . 1965 tarih ve 7 - 674 - 10680/61070 Kanunlar Müdürlüğü sayılı yazısına karşılıktır:
Konya Milletvekili Kadircan Kafli'nin Vakıflara ait Ekmekçi Tarlası adıyla anılan arsanın Konya Selçuk Okulu Yaptırma Derneğine münasip bedelle satılmasına ilişkin yazılı soru önergesi cevabıdır.

Mülhak bütçe ile idare edilen Vakıflar Genel Müdürlüğü yaptığı alım ve satım muamelelerinden dolayı 2490 sayılı Artırma Eksiltme ve İhale Kanunu hükümlerine tabi bulunmaktadır.

Bu itibarla bir vakıf gayrimenkul, ancak sözü edilen kanunun 66 nci maddesi uyarınca resmî daire ve müesseselere bedel takdiri suretiyle satılabilmektedir.

Bahis konusu arsanın münasip bir bedelle ve doğrudan doğruya Selçuk İlkokul yaptırma Derneğine satılması 2490 sayılı Kanun hükümleri muvacehesinde mümkün değildir.

Dernekçe satın alınmak istenen arsa, yine 2490 sayılı Kanunun 28 nci maddesinin (E) fıkrasına göre teşekkül eden komisyonca takdir edilen (46 240) lira bedel üzerinden 1962 yılında artırma yoluyla satışa çıkarılmış alıcı bulunmadığından satılamamıştır. Dernek bu yeri, yapılacak ihalesine iştirak etmek suretiyle almak istediği takdirde, mezkûr gayrimenkulün kıymeti aynı kanunun 15 nci maddesine göre tekrar gözden geçirilerek yeniden takdir edilecek rayiç bedel üzerinden satışa çıkarılacaktır.

Keyfiyeti bilgilerinize arz ederim.

Hüseyin Ataman
Başbakan adına
Devlet Bakanı

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

80. BİRLEŞİM

24 . 3 . 1965 Çarşamba

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Ereğli Demir ve Çelik fabrikaları Türk Anonim Şirketindeki yolsuzluk iddialarını incelemek üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince kurulması kabull edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi.

2. — Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında ortaklık kuran Anlaşma hükümleri gereğince teşkil olunacak Ortaklık Parlamento Komisyonu üyeliğine parti gruplarından aday olarak seçilen Milletvekillerinin adlarının Genel Kurulun bilgisine sunulması.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTI- RILAN İŞLER

× 1. — Millî İstihbarat Teşkilâtı kanunu tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/451) (S. Sayısı : 456) [Dağıtma tarihi : 26 . 9 . 1963]

2. — Afyon Karahisar Milletvekili Halûk Nur Bâki'nin, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 3 . 3 . 1965 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 1936 sayılı Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (M. Meclisi 5/104 C, Senatosu 4/70) (S. Sayısı : 917) [Dağıtma tarihi : 16 . 3 . 1965]

3. — Siyasi Partiler kanunu tasarısı ile Adana Milletvekili Kasım Gülek ve Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, Siyasi partiler kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (1/560 2/378; 2/591) (S. Sayısı : 527) [Dağıtma tarihi : 27 . 11 . 1963]

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER